

buroblad

Achtergrond voor theater & educatie

najaar 2015

"Als je theater maakt, wil je ook echt iets los maken bij je publiek"

Interview: Katrien De Becker

Plezier op papier

Column: Marco Martens

Ken je klassiekers?

Een Pleidooi: Daphne Gakes

“Out of the BOX”

Impact van referentiekaders op de theaterbeleving

Colofon

buroblad is een uitgave van buro bannink

Redactie:

buro bannink
Burgemeester Bosstraat 46
3043 GD Rotterdam
www.burobannink.nl
www.buroblad.info

Tekstredactie:

Karin Bannink, Marloes Damen, Niels-Jan van Dijk, Renato Proper & Jeanette van den Berg

Ontwerp & vormgeving:

Karin Bannink

Fotografie:

Floris Heuer, Bas de Fotograaf, Karl Giesriegl, Fred Ernst, Jurrie de Vries, Bas Czerwinski, Joost Bataille, Jan Versweyveld, Hans Hordijk, Cynthia van Oijen & Marian Schutte

Fotografie omslag:

Maaïke van Esch

Tekstbijdragen:

Daphne Gakes, Doro Siepel, Renato Proper, Marco Martens, Ernst Weerstra, Wilma Smilde, Sarien Zijlstra, Mattias De Paep, Katrien De Becker, Christina Schutte, Simone van den Berg & Rick Schellinkhout.

Aan deze uitgave werkten mee:

Stadskamer, Theater Zuidplein, Stage-Z, Toneelgroep Amsterdam, School der Poëzie, DEGASTEN, MAAS TD, Theaterbureau Het Verteltheater, Impresariaat Uit de Kunst, Lonneke van Leth Dansproducties, Firma MES, Koeterwaals, Joris Lehr, Soulshine Connection, Heer Otto, Hippe Gasten, Studio de Bakkerij, Mark van Vliet & Edo Berger.

Met dank aan:

Rio-Sarah Nederveen, Rijken & Jaarsma, Ron Bannink, Ina Bannink & Thom Jordens.

Copyright © 2015 burobannink.

Niets uit deze uitgave mag geheel of gedeeltelijk worden veeveelvoudigd of openbaar worden gemaakt, zonder schriftelijke toestemming van de uitgever. burobannink is niet aansprakelijk voor eventuele onjuistheden in deze uitgave. burobannink is niet verantwoordelijk voor handelingen van derden welke mogelijkerwijs voortvloeien uit het lezen van deze uitgave.

Alles is al eens
gebeurd, gezegd, gedaan,
lees de klassiekers
er maar op na-

moeders die leven voor
ingewikkeldheden,
vaders die enkel zichzelf
goed genoeg bevinden,

kinderen die kampen
met inwendige worstelingen
en oorlogen, oorlogen
die om de gekste dingen beginnen

en op krankzinnige wijze
écht houden van
is al tot vervelens toe
vastgelegd, precies volgens het boekje,

zelfs vergeten goden drinken
nog de nectar van vergane glorie
terwijl ze onderdeel uitmaken
van de aangehaalde historie

welke altijd hetzelfde verhaal
in een nieuw jasje steekt
want zo onvoorspelbaar
is de mens ook weer niet-

alles is al eens
gebeurd, gezegd, gedaan,
lees de klassiekers
er maar op na.

Miguel Santos

Angst? de slechtste adviseur ooit!

"Er liggen vaak maar twee emoties ten grondslag aan de keuzes die we maken, namelijk angst of liefde", betoogde een vriend van mij laatst vurig. Hij stond op een kruispunt in zijn leven en kon twee kanten op. "Voor veel mensen is

het heel moeilijk om te kiezen voor liefde en dus laten zij zich leiden door angst." Ook hij was hier lang mee in strijd geweest. Trots zei hij vanaf nu enkel zijn hart te willen volgen. "Het gezegde 'angst is een hele slechte raadgever' is natuurlijk niet voor niks ontstaan."

Zou Columbus met zijn schepen de zee over varen wanneer hij zich liet leiden door zijn angsten? Wanneer hij naar mevrouw Columbus had geluisterd? Wanneer hij alle beren op de weg of haaien in de zee een stem gaf in zijn keuze om dit avontuur aan te gaan? Ik denk het niet. Ik vrees dat wanneer hij naar alle critici had geluisterd hij niet méér zou ontdekken dan een stukje losgelaten vuil aan zijn badrand.

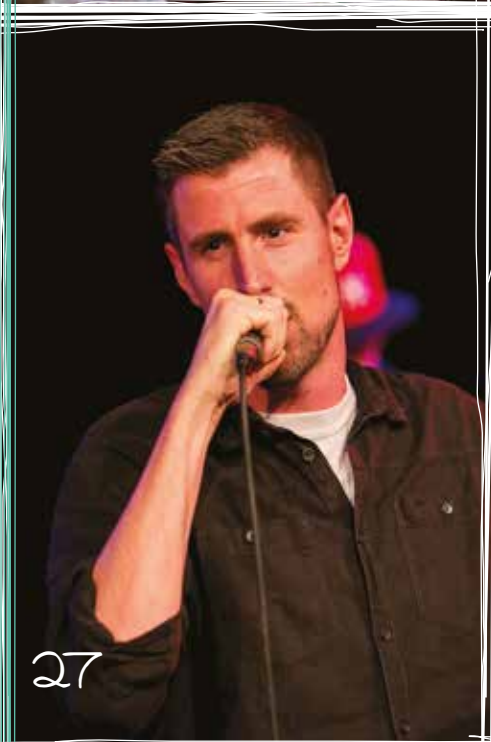
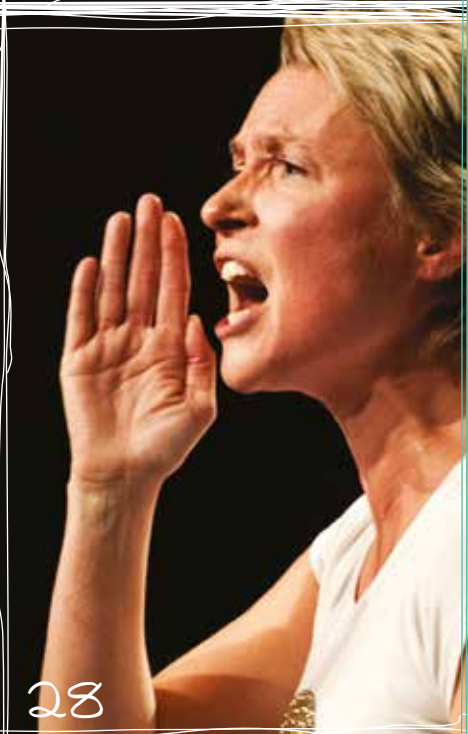
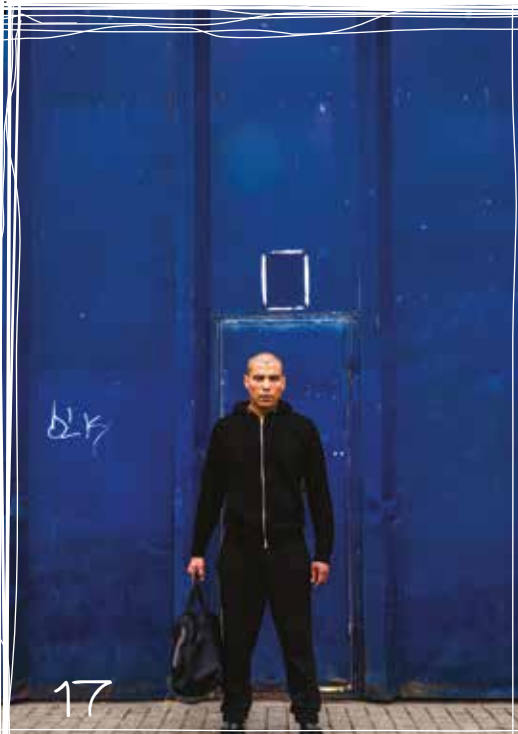
Eerlijk gezegd is Columbus misschien niet het beste voorbeeld want ik weet helemaal niks van hem. Ik kan dus alleen maar gissen naar zijn werkelijke motivatie om toch zijn zeilen te hijsen en daardoor één van de grootste ontdekkingen in de geschiedenis der mensheid te doen. Misschien luisterde hij naar zijn liefde voor waardering, erkenning, avontuur, ontdekking of roem. Hij had in ieder geval een behoefte, een passie, een drive om buiten de gebaande paden te varen. Om verder te denken dan het gebruikelijke en uit zijn comfortzone te treden. Hij dacht 'out of the box', hij luisterde naar zijn hart en zijn hoofd vol met angsten kreeg een stuk minder gehoor.

Na Columbus -en natuurlijk ook vóór Columbus- zijn er tig mensen geweest die hun hart volgden en zo de mooiste, bijzonderste of spannendste ontdekkingen deden. Soms heel klein en wellicht niks betekenend bij de eerste aanblik of in de anekdote achteraf. Maar iemand heeft ooit als eerste pindakaas en jam op een boterham gesmeerd. Degene die deze ontdekking deed, deed dit vast niet vanuit een angst. Elk persoon die zijn hart volgt maakt zijn eigen ontdekkingsreis.

Wanneer ik me door angst had laten leiden zag mijn leven er nu heel anders uit. Als ik eerlijk ben heb ik mijn angsten volledig genegeerd wanneer het gaat om de liefde, mijn gezondheid en mijn werk. Tegen mijn angsten in ben ik een eigen bedrijf gestart en blijf ik het ene avontuur na het andere opzoeken omdat ik mij hard wil maken voor verandering en ontwikkeling. Ik wil verder kijken dan mijn neus lang is. Ik wil de beren op mijn weg ten dans vragen en ze zo mee laten werken aan het succes van mijn plannen. Angsten probeer ik juist te gebruiken om mijn plan, mijn ideeën en mijn keuzes te laten slagen in plaats van mij af te laten schrikken. Hoewel ze een slechte raadgever zijn kunnen de beren op de weg je wel attenderen op de uitdagingen en moeilijkheden die je zal moeten overwinnen. Met het huidige nummer van 'buroblad' hoop ik de drive en passie over te brengen van de mensen die vanuit het hart hun werk vormgeven. Hopelijk kunnen we met deze verhalen ook anderen verleiden om de gebaande paden af en toe te vermijden. Af en toe een risico te nemen, niet te behoudend te leven en het hart te volgen. Je ontdekt nooit iets nieuws als je kiest voor het bekende uit angst voor het onbekende. Dan ontdek je niet meer dan dat stukje losgelaten vuil aan de badrand en zal je nooit jouw versie van die nieuwe wereld kunnen ontdekken. Dat zou pas echt zonde zijn!

Veel leesplezier en ik hoop dat het je mag inspireren!

Karin Bannink

INHOUD

Editie najaar 2015 'Out of the BOX'

Opinie, interview & Column

- 10 Doro Siepel: 'Out of the Box' impact van referentiekaders op de theaterbeleving
- 20 Daphne Gakes: 'Ken je klassiekers? Een Pleidooi Om meer jongeren kennis te laten maken met toneelklassiekers, ze weten anders niet wat ze missen!'
- 24 Wilma Smilde TGA: 'Klassiekers kennen jou!'
- 27 Marco Martens: 'Plezier op papier'
- 28 Katrien De Becker & O'Kontreir over de confronterende monoloog 'De Pest! aan mij'. "Als je theater maakt, wil je ook echt iets los maken bij je publiek"
- 33 Soulshine Connection: Een vluchteling op school, waarom zou je?
- 34 Karin Bannink: 'Van zeevaarder tot Bruggenbouwer'

Inhoud & Achtergrond

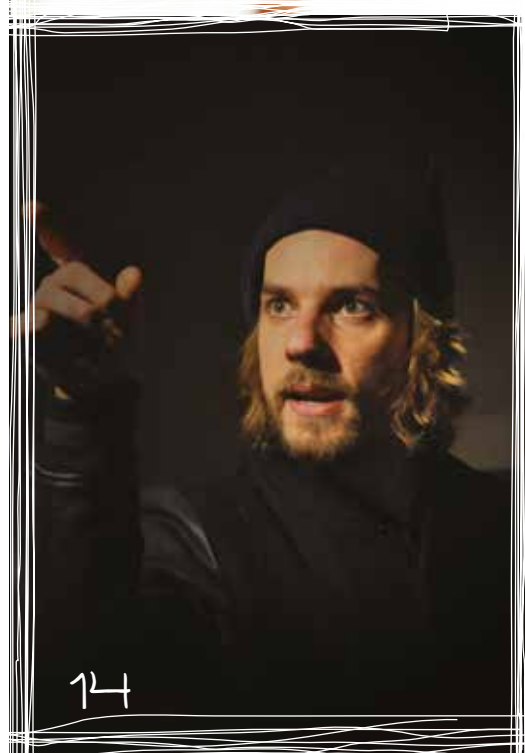
- 13 Stage Z: 'Impact'
- DEGASTEN: 'Life ain't a Picnic'
- 16 The Match, waar dans en voetbal elkaar ontmoeten
- 18 Firma MES: Bot over onaardige mensen
- MAAS Theater & Dans: aanbod XL
- 23 Joris Lehr: 'Othello'
- Mangrove: 'Atalanta'
- 25 Shakespeare is dood. Lang leven shakespeare

Aan de slag

- 09 Een presentatiedag maakt de keuze makkelijker
- 19 Puzzelpagina: Gratis Geld
- 26 Taal: School der poëzie 'Van pen en papier tot op het podium - spannend, leerzaam en ontzettend leuk!'
- Literatuur: 'De honderdjarige man die uit het raam viel'
- 32 Fotostrip: 'Boring'

Rubriek

- 06 BEELDBOM: 'Brieven uit de oorlog'
- 08 Feiten & Cijfers
- 14 Carmen Munsterman: Top drie 'Inspireren, kijken & doen'
- 17 BEELDBOM: 'Rewind'
- 30 BEELDBOM: 'FEEKS'
- 35 Social media: Pats!Boem!
- 36 BEELDBOM: 'RUIG'

Brieven uit DE OORLOG

"KAN IEMAND MIJ VERTELLEN WAAROM iedereen het leuk vindt om op de computer een oorlogsspel te spelen en WAAROM niemand het in het echt leuk vindt? WAAROM zijn er oorlogen? WAAROM wordt iemand gemarteld omdat die laat zien dat wij Syriërs zowel moslims als christenen kunnen zijn? WAAROM moet ik dit mee maken? -ASSIM

In 'Brieven uit de oorlog' maken we kennis met bekende en minder bekende kinderen die zich staande hielden door te schrijven. Een voorstelling vol hoop, verlangen, angst en de vrijheid van de taal!

Het is oorlog. Je vader heeft gezegd dat je koffer klaar moet staan voor het geval je moet vluchten. Al eeuwen lang zijn er kinderen die dit meemaken. We kennen allemaal de geschiedenis, zien de beelden op het journaal. Maar wat gaat er in de hoofden van kinderen om?

In 'Brieven uit de oorlog' komen zes jonge mensen elkaar tegen. Ze kennen elkaar niet, leven in andere tijden, op andere plekken. Eén ding hebben ze gemeen. Ze zitten in een oorlog. Ze schrijven elkaar brieven. Daarin stellen zij vragen, geven adviezen en steunen elkaar. Vluchten of juist blijven? Haten of liefhebben? Schreeuwen of stil zijn? Verder wachten ze, want wat kun je als kind meer doen in een oorlog dan wachten?

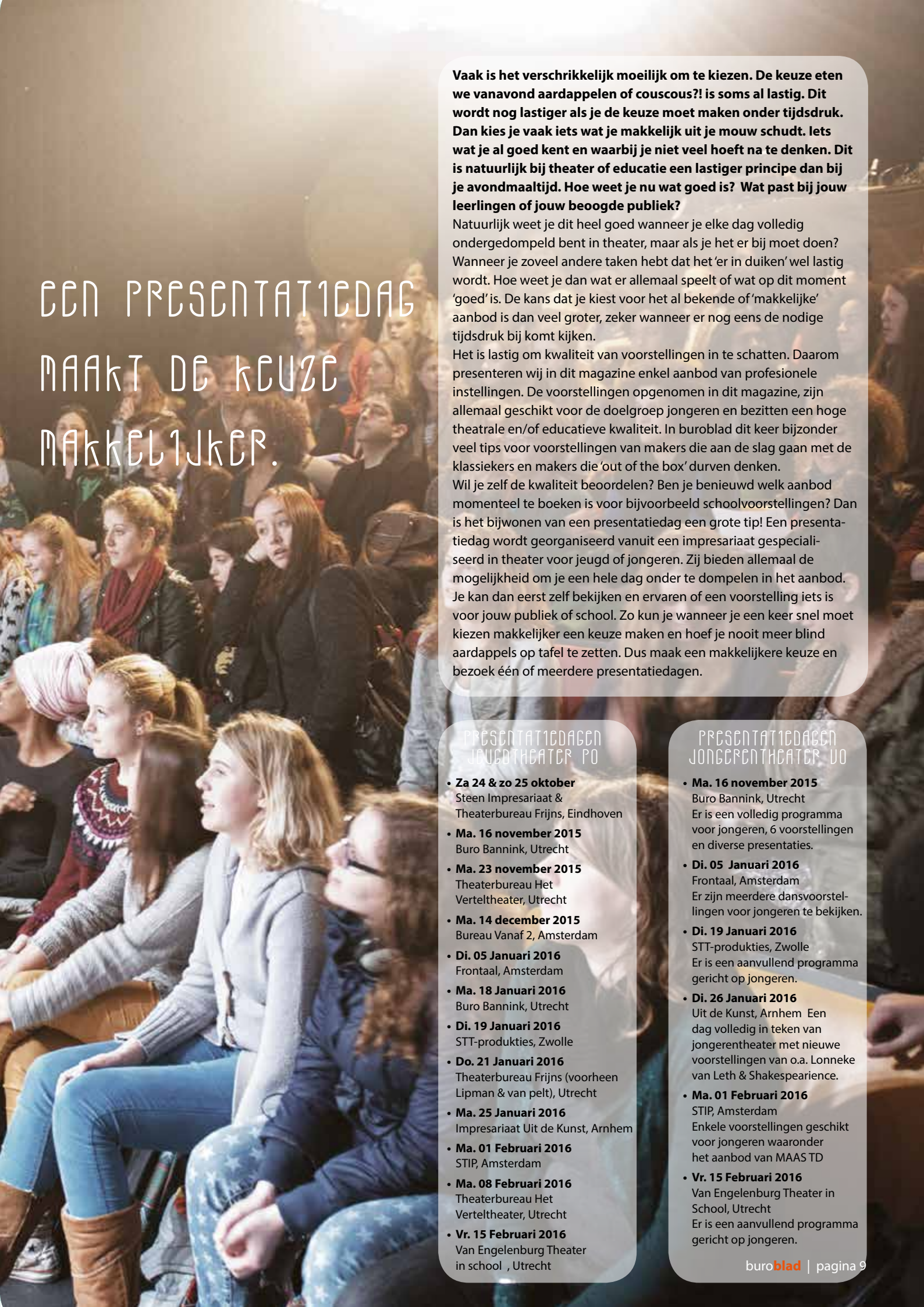
Meer informatie: www.studiodebakkerij.nl

Fotografie: Bas Czerwinski

Nederland telde in april 2012 ruim 16.7 miljoen inwoners. Daarvan is ongeveer 20% allochtoon (10% westers en 10% niet-westers) | In totaal telt Nederland 190 nationaliteiten | Amsterdam telde op 1 januari 2009 ruim 170 nationaliteiten en is daarmee de stad met de meeste nationaliteiten ter wereld | Mensen uit Polen vormen met 86.000 de grootste groep buitenlanders | De cultuurparticipatie is in Nederland onverminderd hoog. Het gaat dan om het bezoek aan podiumkunsten, musea, bibliotheken, film, boeken lezen en luisteren en kijken naar culturele programma's op radio en tv | Herkomst van de bevolking heeft echter wel invloed op de cultuurparticipatie | Niet-westerse allochtonen nemen minder vaak deel aan cultuur | Andere factoren die mee spelen bij de cultuurparticipatie van niet-westerse allochtonen: de mate van de sociaal-culturele integratie en de mate waarin de (gevestigde) culturele instellingen zich weten open te stellen voor een allochtoon publiek. Deze ontwikkelingen zijn vooral voor de grootste steden relevant | In 2014-2015 is 11 miljoen euro aan Cultuurkaart tegoed beschikbaar gekomen | Dit is 1 miljoen meer dan in 2013-2014 en zelfs 4,2 miljoen meer dan in 2012-2013 | In 2013-2014 is 93% van het beschikbare tegoed besteed | Voor 72 % van alle leerlingen in het voortgezet Onderwijs is in 2014-2015 een cultuurkaart aangevraagd. Dat zijn 705.485 leerlingen | Voor 90% van die leerlingen stelt de school zelf een extra bijdrage van € 10,- beschikbaar | De sectoren waar procentueel het meeste tegoed is gependend zijn: Cultuur/Educatieve dienstverlening (27%), Theater (16%), Centrum voor de Kunsten (13%) en het Museum (11%) | Flevoland is de enige Provincie die het complete, beschikbare tegoed heeft besteed | Drenthe is met 93% de Provincie met de grootste deelname aan de Cultuurkaart | William Shakespeare (1564-1616) schreef tussen 1591 en 1611 ongeveer 38 toneelstukken, 154 sonnetten en een aantal grote epische gedichten | Romeo en Julia geschreven door Shakespeare is de bekendste liefdesgeschiedenis | Engelse acteurs refereren aan het stuk Macbeth van Shakespeare als 'the Scottish play'. Zo hopen ze de vloek te ontlopen die rampspoed zal brengen die verbonden is aan het stuk | Bertolt Brecht zijn werk was sterk politiek geëngageerd, hij wil hen vooral laten nadenken dat zijn publiek zich gepassioneerd laat en maatschappelijke verhoudingen | Brecht wil niet over en bewust maken van menselijke | Jean-Baptiste Poquelin is de oprichter van toneelgezelschap l'illustre Théâtre, en is beter bekend onder de naam Molière | Molière overleed op 51-jarige leeftijd na de vierde voorstelling van zijn laatste komedie, 'Le malade imaginaire' (De ingebeelde gewoonlijk de hoofdrol vertolkte. In dit toneelstuk werd de spot gedreven met ziek zijn. Een goed recept tegen ziekte was onverdunde wijn met een groot stuk rundvlees en Hollandse kaas. Tijdens de opvoering werd Molière plotseling een stuk Parmezaanse kaas, het enige dat hij nog kon eten. Het mocht echter niet baten, Molière stierf nog diezelfde avond | Tsjechov stond met zijn toneelwerken aan de basis van het psychologisch realisme en schiep het zogenaamde 'stemmingstheater'; personages die zich in het hele stuk proberen te ontworstelen aan hun uitzichtloze of saaie situatie | 'De kersentuin' schreef Tjechov als een komedie. De regisseur Stanislavski stond er echter op dat het stuk werd opgevoerd als een drama. Tsjechov was zelf niet echt te spreken over wat Stanislavski met zijn stuk had gedaan | Hoewel Tsjechov de bekendste toneelschrijver uit Rusland is, is het meest opgevoerde stuk 'Lijden door Verstand' van Gribojedov.

EEN PRESENTATIEDAG MAAKT DE KEUZE MAKKELIJKER.

Vaak is het verschrikkelijk moeilijk om te kiezen. De keuze eten we vanavond aardappelen of couscous?! is soms al lastig. Dit wordt nog lastiger als je de keuze moet maken onder tijdsdruk. Dan kies je vaak iets wat je makkelijk uit je mouw schudt. Iets wat je al goed kent en waarbij je niet veel hoeft na te denken. Dit is natuurlijk bij theater of educatie een lastiger principe dan bij je avondmaaltijd. Hoe weet je nu wat goed is? Wat past bij jouw leerlingen of jouw beoogde publiek?

Natuurlijk weet je dit heel goed wanneer je elke dag volledig ondergedompeld bent in theater, maar als je het er bij moet doen? Wanneer je zoveel andere taken hebt dat het 'er in duiken' wel lastig wordt. Hoe weet je dan wat er allemaal speelt of wat op dit moment 'goed' is. De kans dat je kiest voor het al bekende of 'makkelijke' aanbod is dan veel groter, zeker wanneer er nog eens de nodige tijdsdruk bij komt kijken.

Het is lastig om kwaliteit van voorstellingen in te schatten. Daarom presenteren wij in dit magazine enkel aanbod van professionele instellingen. De voorstellingen opgenomen in dit magazine, zijn allemaal geschikt voor de doelgroep jongeren en bezitten een hoge theatrale en/of educatieve kwaliteit. In buroblad dit keer bijzonder veel tips voor voorstellingen van makers die aan de slag gaan met de klassiekers en makers die 'out of the box' durven denken.

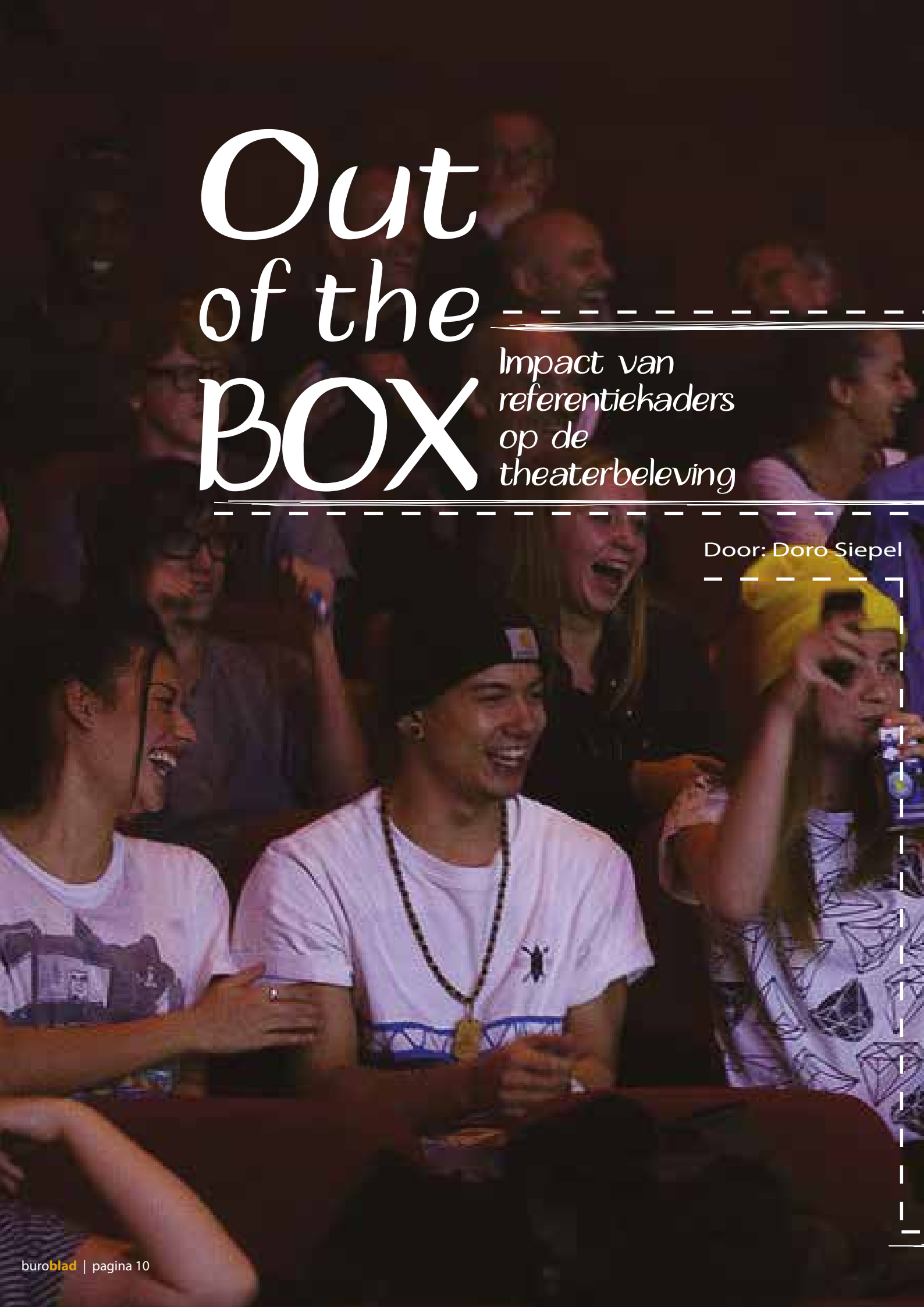
Wil je zelf de kwaliteit beoordelen? Ben je benieuwd welk aanbod momenteel te boeken is voor bijvoorbeeld schoolvoorstellingen? Dan is het bijwonen van een presentatiedag een grote tip! Een presentatiedag wordt georganiseerd vanuit een impresariaat gespecialiseerd in theater voor jeugd of jongeren. Zij bieden allemaal de mogelijkheid om je een hele dag onder te dompelen in het aanbod. Je kan dan eerst zelf bekijken en ervaren of een voorstelling iets is voor jouw publiek of school. Zo kun je wanneer je een keer snel moet kiezen makkelijker een keuze maken en hoef je nooit meer blind aardappels op tafel te zetten. Dus maak een makkelijker keuze en bezoek één of meerdere presentatiedagen.

PRESENTATIEDAGEN JEUGDTHEATER PO

- **Za 24 & zo 25 oktober**
Steen Impresariaat & Theaterbureau Frijns, Eindhoven
- **Ma. 16 november 2015**
Buro Bannink, Utrecht
- **Ma. 23 november 2015**
Theaterbureau Het Verteltheater, Utrecht
- **Ma. 14 december 2015**
Bureau Vanaf 2, Amsterdam
- **Di. 05 Januari 2016**
Frontaal, Amsterdam
- **Ma. 18 Januari 2016**
Buro Bannink, Utrecht
- **Di. 19 Januari 2016**
STT-producties, Zwolle
- **Do. 21 Januari 2016**
Theaterbureau Frijns (voorheen Lipman & van pelt), Utrecht
- **Ma. 25 Januari 2016**
Impresariaat Uit de Kunst, Arnhem
- **Ma. 01 Februari 2016**
STIP, Amsterdam
- **Ma. 08 Februari 2016**
Theaterbureau Het Verteltheater, Utrecht
- **Vr. 15 Februari 2016**
Van Engelenburg Theater in school, Utrecht

PRESENTATIEDAGEN JONGERENTHEATER VO

- **Ma. 16 november 2015**
Buro Bannink, Utrecht
Er is een volledig programma voor jongeren, 6 voorstellingen en diverse presentaties.
- **Di. 05 Januari 2016**
Frontaal, Amsterdam
Er zijn meerdere dansvoorstellingen voor jongeren te bekijken.
- **Di. 19 Januari 2016**
STT-producties, Zwolle
Er is een aanvullend programma gericht op jongeren.
- **Di. 26 Januari 2016**
Uit de Kunst, Arnhem
Een dag volledig in teken van jongerentheater met nieuwe voorstellingen van o.a. Lonke van Leth & Shakespeareance.
- **Ma. 01 Februari 2016**
STIP, Amsterdam
Enkele voorstellingen geschikt voor jongeren waaronder het aanbod van MAAS TD
- **Vr. 15 Februari 2016**
Van Engelenburg Theater in School, Utrecht
Er is een aanvullend programma gericht op jongeren.

Out of the BOX

Impact van
referentiekaders
op de
theaterbeleving

Door: Doro Siepel

"Iedereen weet dat de Hollandse Nederlander niet compleet dezelfde referentiekaders heeft als bijvoorbeeld een Antilliaanse of Marokkaanse Nederlander."

Het is een feit. Er is zoveel meer aanbod van Hollands Nederlandse theatermakers op podia te zien dan van bijvoorbeeld Surinaams Nederlandse of Turks Nederlandse theatermakers. Het is onzin te denken dat Hollandse Nederlanders meer in de wieg gelegd zijn voor een baan als theatermaker dan andere Nederlanders. Maar hoe komt het dan dat er nog zo weinig grote theatermakers met een meervoudige culturele achtergrond zijn?

Wellicht is het omdat de meeste theatermakers eerst een HBO opleiding volgen voordat ze professioneel aan de slag gaan. Terwijl op dit moment het opleidingsniveau van de Nederlanders met een meervoudige culturele achtergrond grotendeels lager ligt dan HBO. Al vindt er in Rotterdam al een mooie inhaalslag plaats. Dus er is hoop. Maar waarom is die hoop eigenlijk nodig? Kort door de bocht gezegd om publiek dat nooit eerder naar het theater kwam ook te interesseren.

"Waarom vinden we het dan zo lastig om te erkennen dat HBO-ers en MBO-ers ook andere referentiekaders hebben en dat ook je culturele achtergrond hier een rol in speelt?"

Nu hoor ik u wellicht denken: "dat aanbod van Hollands Nederlandse theatermakers is toch prachtig en vooral ook van hoge kwaliteit?". Ons antwoord: "Zeker weten!" Maar dat wordt vooral zo ervaren door Hollandse Nederlanders op HBO niveau. En waarom? Omdat, geheel in lijn met de Westerse opvatting over de autonomie van de kunstenaar, hij of zij een theaterstuk maakt dat gaat over zijn/haar (HBO) referentiekaders. Publiek dat lager is opgeleid heeft andere referentiekaders en voelt zich daardoor niet aangetrokken of aangesproken door dat prachtige en veelal kwalitatief hoogwaardige aanbod van, voor en door HBO-ers. Die referentiekaders gelden net zo goed voor culturele achtergronden. Iedereen weet dat de Hollandse Nederlander niet compleet dezelfde referentiekaders heeft als bijvoorbeeld een Antilliaanse of Marokkaanse Nederlander. Dat betekent dus dat er decorbouwers, acteurs, kostuumontwerpers, regisseurs, scriptschrijvers nodig zijn die in staat zijn die verschillende referentiekaders professioneel voor het voetlicht te brengen.

Willen we dat een grotere diversiteit van Nederlanders naar het theater gaat, dan zullen we het aanbod moeten verbreden met aanbod voor MBO-opgeleide Nederlanders. Maar daarmee zijn we er dus nog niet. Er is ook aanbod nodig voor Nederlanders met een meervoudige culturele achtergrond.

"Het gebrek aan een divers theaterpubliek is dus geen kwestie van slechte marketing door theaters of theatergezelschappen."

Wat ik bijzonder vind, is dat we in Nederland wel erkennen dat jeugdtheater moet verschillen van jongerentheater en jongerentheater weer van theater voor volwassenen en theater voor volwassenen weer van theater voor ouderen. Immers die groepen hebben allemaal andere referentiekaders. Waarom vinden we het dan zo lastig om te erkennen dat HBO-ers en MBO-ers ook andere referentiekaders hebben en dat ook je culturele achtergrond hier een rol in speelt? Het gebrek aan een divers theaterpubliek is dus geen kwestie van slechte marketing door theaters of theatergezelschappen. Dat zij niet zouden weten hoe ze nieuwe doelgroepen naar hun voorstellingen moeten krijgen. Het heeft echter te maken met andere referentiekaders. Theater Zuidplein heeft de afgelopen 15 jaar veel ervaring opgedaan met het binnenhalen van nieuwe doelgroepen in het theater. Daaruit bleek telkens weer: het theateraanbod moet hen aanspreken. Vervolgens moet je als theater ook je marketing (en soms ook je prijsstelling) er op aanpassen. Maar wel in die volgorde. En dan kun je niet anders dan constateren dat er in Nederland nu nog een te eenzijdig theateraanbod is. Daar moet verandering in komen. Om die reden richtte Theater Zuidplein in 2013 zijn eigen huisgezelschap op, Stage-Z. Wij willen niet wachten totdat er (eindelijk) nieuwe en meer diverse makers afstuderen en de financiering van hun nieuwe voorstellingen weten te realiseren. Stage-Z maakt heel bewust voorstellingen voor, door, over en waar gewenst ook met dat diverse publiek. Het resultaat? Het leidt tot nieuw en meer divers publiek in Theater Zuidplein én tijdens de tournee van Stage-Z op andere podia in Nederland.

"Wij vinden dat theater de spiegel van de samenleving is."

Stage-Z producties gaat uit van actuele maatschappelijke issues. Dit omdat wij vinden dat theater de spiegel van de samenleving is. We bevragen de doelgroepen die we willen bereiken over het maatschappelijke issue, luisteren goed hoe die doelgroepen hun visie formuleren, welke argumenten zij aandragen, hoe zij zaken beschrijven, welke woorden ze daarbij gebruiken, etc. Die informatie wordt door professionele theatermakers omgezet naar een script, vormgeving en regie die niet alleen theatraal is en van hoge kwaliteit, maar altijd contact houdt met de doelgroep: met hun referentiekaders.

Maar zijn we er dan? Krijgen we daarmee voldoende nieuw en divers aanbod op de Nederlandse podia? Nee, daarvoor is in onze optiek meer nodig. Ten eerste moeten er meer jongeren met een meervoudige culturele achtergrond (doorgroeien) naar het HBO kunstvakonderwijs. Daarnaast moeten theaters, wanneer zij dit nieuwe theaterpubliek willen bereiken, erkennen

dat we in Nederland een veelheid aan culturen met een veelheid aan referentiekaders bezitten en dat dit dus ook om een andere programmering vraagt. Ten slotte moeten theatermakers in spe op het HBO kunstvakonderwijs leren hoe zij niet alleen autonome voorstellingen maken, maar ook voorstellingen in opdracht van bijvoorbeeld een theater of een bedrijf. Dat maakt hen niet alleen een veelzijdiger cultureel ondernemer, maar levert op termijn dus een breder draagvlak voor kunst en cultuur in Nederland op. Wij gaan daar natuurlijk ook weer een bijdrage aan leveren. Daarover wellicht een volgende keer meer.

Doro Siepel

www.theaterzuidplein.nl

Doro Siepel is 9 jaar directeur van Theater Zuidplein. Ze heeft meer dan 20 jaar ervaring in het theaterbedrijf. Hieraan voorafgaand werkte ze 10 jaar voor verschillende reclamebureaus en onderzoeksorganisaties. Doro is van mening dat theater een spiegel van onze samenleving is. Vanuit dat perspectief streeft zij naar een theater dat het bruisende hart van zijn omgeving is.

Stage Z

Stage-Z is het producerende huisgezelschap van Theater Zuidplein en wil met zijn producties een sterk inhoudelijke bijdrage leveren aan het maatschappelijk debat. Het theatergezelschap maakt landelijk toerende, professionele theaterproducties over schurende maatschappelijke issues in de (vooral grootstedelijke) samenleving van nu. Binnen een totaalconcept is er voor en na de voorstelling ruimte voor directe dialoog met het publiek.

Impact 15+

De productie "Impact!" van Stage-Z die in het voorjaar en najaar 2016 door Nederland gaat toeren, gaat over geweld tegen mensen in de publieke sector. De kranten staan er de laatste jaren steeds vaker vol van. Ambulancepersoneel, politie, personeel in het OV, docenten op scholen, verplegend personeel en ga zo maar door die steeds vaker te maken krijgen met bezoekers, omstanders die, zo lijkt het, opeens ontploffen. Hoe komt dat, wat ligt daar aan ten grondslag. Voor deze productie voor VMBO-jongeren vanaf 15 jaar en volwassenen die te maken hebben met dit soort geweld gaan we gesprekken aan met daders, slachtoffers en omstanders. Op basis daarvan worden de dialogen geschreven. Op die manier spreekt deze voorstelling ook publiek aan op (V)MBO-niveau.

Meer informatie: www.stage-z.nl

DEGASTEN

Jongerentheater DEGASTEN maakt sinds 12 jaar voorstellingen voor én met jongeren van verschillende sociale, culturele en opleidingsachtergronden. De mix van de jongeren ziet DEGASTEN als haar kracht om veelzijdige en herkenbare verhalen te vertellen voor een breed publiek. De voorstellingen gaan over thema's uit het leven van de jonge spelers en sluiten daarmee volledig aan op de beleavingswereld van jongeren. Door de mix van dans, muziek en teksten die samen met de spelers ontwikkeld worden, spreekt het jongeren erg aan.

LIFE AIN'T A PICNIC 12+

"We buy things we don't need with money we don't have to impress people we don't like" (Dave Ramsey)

De jongeren van DEGASTEN gaan op zoek naar de liefde. De lichamelijke liefde maar vooral ook de liefde van de wereld. En liefde moet je verdienen.

Voor de nieuwe voorstelling Life ain't a picnic hebben de regisseurs Elike Roovers (o.a. regisseur van de laatste Stage-Z voorstelling Hijabi Monologen) en Rutger Esajas onderzoek gedaan naar drie thema's die op dit moment een belangrijke rol spelen in het leven van de spelers: geld, seksualiteit en macht.

Spannende thema's die onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn en gaan over het zoeken naar bevestiging en de liefde, herkenbaar voor alle generaties.

De voorstelling is te zien / te boeken in nov en dec 2015 en jan en feb 2016.

Meer informatie: www.theaterdegasten.nl
of mail naar info@degasten.nl

Fotografie: Karl Giesregl

De Top 3 van Carmen Munsterman

Ik werk als adviseur Cultuureducatie VO bij Stadkamer in Zwolle. Ons team van adviseurs werkt aan de kwaliteit van cultuuronderwijs verbeteren en inbedden in het curriculum van scholen. Als een spin in het web verbinden wij scholen en culturele instellingen met elkaar, waarbij de vraag van scholen altijd centraal staat.

Cultuur in Zwolle bruist! Het is een feest om te werken in een stad die zoveel waarde hecht aan cultuuronderwijs en daar ook flink in investeert. Scholen en cultuuraanbieders werken er nauw samen en versterken elkaar. Ik geniet van mijn werk: het inspireren van scholen en cultuuraanbieders, ze helpen om vanuit een visie tot activiteiten te komen die passen bij de behoeften en belevingswereld van jongeren. Mijn missie? Cultuureducatie met kwaliteit toegankelijk maken voor alle jongeren in Zwolle.

Laat je inspireren door mijn top 3 **Inspireren**, **Kijken** & **Doen**!

Inspireren

1 Doen is de beste manier van denken

Je bent op je creatiefst wanneer je 4 jaar bent, als je 8 bent is die creativiteit gehalveerd. Tegen je 44e beland je in een staat van terminale serieusheid. Structuur bepaalt je leven en de werkelijkheid hobbelt er achteraan. Op YouTube vind je 'Doen is de beste manier van denken'. Deze video is een pleidooi voor het 'doen' en indirect voor cultuureducatie!

2 Cultuureducatiefestival WOEST

In festivalsfeer bundelen landelijke cultuuraanbieders hun krachten om meer dan duizend jongeren zowel actief als receptief kennis te laten maken met verschillende kunstvormen. Jongeren zijn volop in ontwikkeling, treden vol lef en soms zonder nadenken de wereld tegemoet, maar zijn tegelijkertijd vaak onzeker. Het is fantastisch om te zien hoe kunst en cultuur hen kan helpen en verrijken. Dit festival is daar een geweldig voorbeeld van.

www.zwolleunlimited.xplosief.nl/woest

3 ToTaalBeeld

ToTaalBeeld is hét voorbeeld van een kunsteducatieproject waarin jongeren hun talent ontdekken en grenzen verleggen, zeer geschikt voor speciaal onderwijs en praktijkonderwijs. Vanuit eigen kracht en met hulp van inspirerende coaches werken jongeren vier weken lang aan hun persoonlijke verhaal in een hiphopdiscipline naar keuze. Alles komt samen in een indringende hiphopperformance voor publiek.

www.bedon-zwolle.nl/25/projecten

Kijken

1 Trip - O'Kontreir

Dat de voorstelling Trip van het Vlaamse gezelschap O'Kontreir aanzet tot een gesprek met jongeren over drugsgebruik, is mooi meegenomen. Bovenal is Trip een geweldige schurende theaterervaring, waarin je wereld even op zijn kop wordt gezet en je vol verwondering meeleeft met de hoofdpersoon. Schuldig of niet, dat is de vraag. Hij sleurt je mee in zijn psychose naar een dramatische afloop. Een voorstelling die prikkelt, aan het denken zet, grappig en gruwelijk tegelijkertijd is. Een aanrader voor HAVO/ VWO bovenbouw!

www.okontreir.be

2 The Match - Lonneke van Leth

Vaak vragen VMBO en praktijkonderwijs me naar inspirerende, toegankelijke dansvoorstellingen, die bij voorkeur op school plaats kunnen vinden. Ik adviseer zonder aarzeling The Match, omdat deze voorstelling aansluit bij de belevingswereld van jongeren en de kwaliteit van dans hoog is. Een gedanst voetbalwedstrijd. Herkenbaar en hilarisch. Rockmuziek, grote sprongen, flitsend duetwerk met vooral een grote knipoog naar volkssport nummer 1.

www.lonnekevanleth.nl

3 The Animals - The Young Ones

The Young Ones maakt energieke, beeldende voorstellingen en voert theater- en culturele projecten uit met jongeren vanuit grote actuele verhalen. Hun werkwijze, waarbij jongeren gestimuleerd en gecoacht worden in het ontdekken en ontwikkelen van hun eigen kracht, spreekt me enorm aan. Met als resultaat voorstellingen van hoog niveau met jongeren in de hoofdrol. In maart verschijnt hun nieuwe grote productie: The Animals, naar het bekende boek van George Orwell.

www.theateryoungones.nl

Doen

1 De Cultuur Loper

Hoe ontwikkel je als school een visie op cultuureducatie en voorkom je dat een cultuurbeleidsplan op de plank blijft liggen? De Cultuur Loper is een vierjarig programma ontwikkeld door Kunstbalie bestaande uit coaching, scholing én een online instrument waarmee scholen de kwaliteit van cultuureducatie kunnen verbeteren. Het programma helpt om vanuit eigen visie een samenhangend en doorlopend activiteitenprogramma te maken.

www.decultuurloper.nl

2 Young Uncovered

Aan iedereen die voor of met jongeren werkt: meld je aan voor een workshop Young Uncovered van onderzoeksbureau Young Works. Jongerentrends veranderen voortdurend. Wat vandaag te gek is, is morgen helemaal geweest en dat maakt het soms zo lastig om jongeren te begrijpen. In deze inspiratiesessie verdiep je je in het gedrag van jongeren, geplaatst binnen het speelveld van biologische, sociaal-emotionele en maatschappelijke invloeden. Je krijgt door concrete, inspirerende voorbeelden beter inzicht in de jongeren van nu.

www.youngworks.nl

3 Windkracht 12 - kennisweken over cultuureducatie

In november 2015 vindt voor de tweede maal Windkracht 12 plaats, kennisweken over de kracht van cultuureducatie. Gedurende de hele maand zijn er diverse workshops, seminars en lezingen in Zwolle. (Vak)docenten, ICC'ers en cultuuraanbieders: het programma is toegankelijk voor iedereen die zich professioneel bezig houdt met cultuureducatie. Voor meer informatie, programma en aanmelden:

www.cultuureducatie.stadkamer.nl/windkracht-12

Meer informatie over Carmen Munsterman of Stadkamer: www.stadkamer.nl

1 TRIP

2 The Match

3 The Animals

The Match:

WAAR DANS EN VOETBAL ELKAAR ONTMOETEN

Rudi van Dantzig maakte met 'Schijnbewegingen' in 1988 een choreografie met danser Clint Farha over de voetbalkunsten van voetballer Marco van Basten. De Haagse choreografe Lonneke van Leth creëerde 'The Match', aanvankelijk als vrije productie voor de Iceland Dance Company. Hierin staat een hele voetbalwedstrijd model voor een dansvoorstelling. De in afgelopen jaren uitgevoerde schooleditie van The Match, is ook dit jaar weer op veel scholen in Nederland te bewonderen.

DE VOORSTELLING

In de voorstelling The Match zien we een hele wedstrijd van A-Z; van de line up en volksliederen, de vele handjes schudden en de toss, de spectaculaire sprongen, vallen en goals tot verlenging en penalty; alles vertaald in moderne dans. Deze wedstrijd is gecreëerd zonder een echte bal, maar er wordt zo gedanst dat je deze toch 'ziet'. De muziek is gecomponeerd door de IJslandse band SKE, met de keuze voor rock muziek omdat dit zo past bij het ruige imago van voetbal. Dat bleek goed te werken. De cadans in muziek zorgde voor een goede drive in spel en de dans. "Ik was een beginnende choreografe op zoek naar verhalende elementen in dansvoorstellingen. Van de Iceland Dance Company kreeg ik alle vrijheid voor het maken van een choreografie voor hun dansers. Ik wilde iets doen met het gegeven van de twee landen die in een choreografie verenigd zouden worden. En zo ontstond het idee van een gedanst voetbalwedstrijd tussen IJsland en Nederland".

SCHOONHEID VAN BEWEGINGEN

"Thuis ben ik opgegroeid met een vader die een grote voorliefde had voor voetbal. Vaak zaten wij, mijn moeder en drie dansende dochters, licht verveeld alle wedstrijden mee te kijken. Ik heb heel wat voetbal gezien. Meestal begreep ik alle commotie niet, maar zag wel de schoonheid van bewegingen zeker toen ik op een dag de beelden langs zag flitsen met een walkman op met klassieke muziek."

"De reacties op de voorstelling zijn erg positief omdat het juist zo anders is dan wat men gewend is, of wat de verwachting is van een dansvoorstelling". Bij jongeren blijkt het bekende van het voetbal een mooi vehikel om naar moderne dans te kijken. En het uitvergroten van overtredingen, de geheel eigen 'choreografie' van de scheidsrechter en het extreme gejuich na een doelpunt, het zijn mooie en herkenbare uitvergrotingen van de voetbalpraktijk. Gewaagd om volkssport nr. 1 te gebruiken als uitgangspunt voor een choreografie? "Het was juist mijn uitgangspunt, ik wilde iets anders doen dan het gangbare en een blijvende indruk achterlaten. Gezien de reactie van de jongeren blijkt dat gelukt te zijn!"

Meer informatie:
www.iudk.nl
info@iudk.nl
 030-7115105

Impresariaat Uit de Kunst (UdK), is het grootste gespecialiseerde bureau in muziek-, dans- en theatervoorstellingen voor het onderwijs, zowel in primair als voorgezet onderwijs. In 2014 is UdK Aangemerkt als de grootste CJP-cultuurkaart acceptant.

REWIND

"Mouse, noemden ze me.
Omdat ik zo'n klein, mager
mannetje was.
Ik was blij dat ze me Mouse
noemden.
Ik was niet langer Mousa.
Voor het eerst voelde ik me
iemand."

Daar staat hij. Op straat, zijn
weekendtas in zijn hand. Hij is vrij.
Hij weet niet wie hij is. Mousa of
Mouse?

Hij is veroordeeld. Voor
mensenhandel. 7 jaar lang is hij
niet buiten geweest.
En nu kijkt hij terug. Wat heeft hij
gedaan? Waarvoor? Was het dat
waard?

Hoe zien zijn ouders hem nu? En
zijn vrienden?

Zijn ze wel vrienden? Waren ze
wel vrienden?

Is hij wel Mousa? Is hij wel Mouse?

"Ik moet helemaal opnieuw
beginnen.
Ik weet niet of ik het ga redden."

In de stoere en rake
klassenvoorstelling REWIND blijkt
een loverboy terug op zijn leven
en zijn daden.

Thema's als vriendschap, familie,
gemeenschap en identiteit
komen aan de orde.

De voorstelling staat niet op
zichzelf; meteen erna vindt er een
workshop plaats in de klas.

In deze workshop worden d.m.v.
theateropdrachten de thema's
besproken.

Meer informatie:
www.soulshineconnection.nl

BOT OVER ONAARDIGE MENSEN

Daan botst op tegen een man in de trein. Een woordenwisseling volgt, een vrouw bemoeit zich ermee, een middelvinger wordt opgestoken. Aan de hand van deze ogenschijnlijk onbelangrijke herinnering van één van de acteurs, zoekt Firma MES een antwoord op de vraag waar onaardig gedrag vandaan komt. Ze pluizen het voorval tot in detail uit, als ware het een politieonderzoek, ze bellen mensen op die ze zelf onaardig vinden of tegen wie ze zelf onaardig zijn geweest en gaan de confrontatie aan. Een spannende, humoristische mix tussen theater en realiteit.

Firma MES is een gezelschap van jonge makers en het is onze missie om jonge mensen het theater in te krijgen. Voor BOT onderzoeken wij het fenomeen 'aardigheid' in zijn verschillende verschijningsvormen en gradaties. We plaatsen het 'aardig zijn' in perspectief en proberen een antwoord te vinden op vragen zoals: wat is het belang van aardig zijn en in hoeverre hebben we behoefte aan (on)aardige mensen.

Geheel in de lijn van de voorstelling biedt Firma MES bij BOT een uitgebreid educatieprogramma aan voor middelbare scholieren uit de onder- en bovenbouw HAVO/VWO. Wij ontwikkelen bij onze voorstellingen voorbereidende workshops die aansluiten bij zowel ckv als maatschappijleer, gegeven op uw school, op een datum die u uitkomt. Wat bepalend is, is dat de workshop altijd door één van de makers van Firma MES wordt gegeven.

Meer info en speellijst: www.firmames.nl/projecten/bot

MAAS THEATER/DANS

**AANBOD XL
VO SCHOLEN**

Info voorstellingsbezoek:
Dana Kibbelaar: dana@maastd.nl
Info educatie:
Dorien Folkers: dorien@maastd.nl

XL

VOLKSKRANT (****)
TROUW (****) PAROOL (****)

CASH

THEATER

IN EEN MIX VAN EEN HEIST MOVIE (À LA OCEAN'S ELEVEN) EN UITDAGEND PRAAT-THEATER WORDEN EURO'S, BANKEN EN DE MARKT DOORGELICHT.

TOUR NL: MRT - APR 2016

XL

100% SELFMADE

DANS

OVER HET OPGEVEN VAN JE STOERHEID EN JE COMFORTZONE, OVER HET VOLGEN VAN JE HART EN OVER NIETSONTZIENDE LIEFDE VOOR DANS.

TOUR NL: OKT 2015 - FEB 2016

Mark en Edo's Gratis Geld

Puzzelpagina Win 50 euro!

Iedereen valt voor de trucs van reclamemakers en marketeers. Ja, jij ook. Is dat erg? Niet wanneer cabaretiers Mark van Vliet en Edo Berger jou precies uitleggen hoe jij dezelfde technieken kan gebruiken in je eigen leven.

Mark en Edo nemen je mee op een onverwoestbaar vrolijke safari langs strijkijzers voor mannen, paaldans-sets voor meisjes van elf, versbrooddeur uit een spuitbus en het geheim van de bonusbak.* Nu tijdelijk met eigen reclamespotjes, korting op experimenten met het publiek en undercoverfilmpjes zolang de voorraad strekt. Oh, en je kunt nog 50 euro winnen ook! Bij de voorstelling zit een uitgebreid educatief pakket met discussiemateriaal, links naar video's en inspiratie voor eigen opdrachten. Mark en Edo zijn eventueel ook zelf beschikbaar om die als workshop van een uur te geven in de klas.

*Waarschuwing: winkelen wordt nooit meer hetzelfde.

Meer informatie:
www.markvanvliet.nl

Herken het Merk

Welke merken herken je allemaal in dit alfabet van letters uit logo's? Een schoolklas kent ze allemaal, zo hebben wij gemerkt, ook logo's voor dingen als automerken en bier. Dat is ook niet zo gek als je bedenkt dat uit onderzoek is gebleken dat een kind van drie al honderd verschillende merken kan herkennen!

Plattegrond van IKEA

Ontsnap uit de Ikea!

Dus je hebt één ding nodig uit de IKEA. Aan jou de taak om zo snel mogelijk weer buiten te staan. Heb je het gevoel dat je door de hele winkel wordt geleid langs alle artikelen? Dat klopt! Dat is de bedoeling. Om dezelfde reden is in de meeste winkels de roltrap naar boven heel ergens anders dan die naar beneden en zijn de handigste artikelen -die iedereen wel eens nodig heeft- altijd helemaal achterin de winkel!

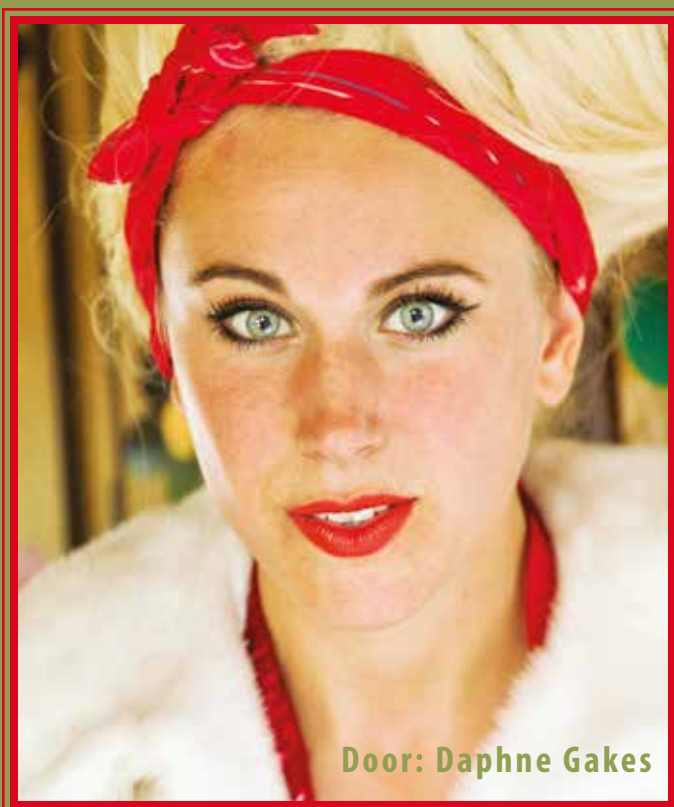
Zoek de Verschillen!

Marketing voor mannen is anders dan die voor vrouwen. Vrouwen worden in reclames aangesproken op hun angsten en zorgen terwijl mannen juist het gevoel moeten krijgen dat ze geweldig zijn. Kun jij de subtiele verschillen ontdekken tussen dit Philips strijkijzer voor mannen en dit 'vrouwenstrijkijzer'? En tussen deze standaard gereedschapskist en deze voor vrouwen?

KEN JE KLASSIEK ERS?

**EEN PLEIDOOI OM MEER JONGEREN KENNIS TE
LATEN MAKEN MET TONEELKLASSIEKERS, ZE
WETEN ANDERS NIET WAT ZE MISSEN!**

Door: Daphne Gakes

Een zit van drie uur. Omringd door grijze mensen. Luisteren naar een moeilijk te volgen tekst. Toneelklassiekers, ik kom er niet doorheen, het spreekt me niet aan en het duurt te lang. Wat een saaie oude meuk. Waarom worden toneelklassiekers überhaupt nog opgevoerd? Met deze tekst bestormde ik mijn werkgroep tijdens mijn studie Theaterwetenschap. De professor, die opdracht had gegeven om toneelklassiekers te bekijken vond dit prachtig: "Heel goed, kunst mag je boos maken." Dit was het begin van mijn scriptie onderwerp: Is het belangrijk om jongeren kennis te laten maken met toneelklassiekers?

DE MEERWAARDE VAN TONEELKLASSIEKERS

Het algehele aanbod van theater is divers, dat siert het Nederlandse theater. Dat je naar klassieke stukken kunt, dat je naar moderne stukken kunt, dat je naar korte, flitsende stukken kunt, dat je naar jeugdtheater kunt, noem maar op. Al die vormen van theater mogen naast elkaar bestaan. Binnen het theater zijn er altijd twee soorten uitingen geweest: klassiek toneel en eigentijds toneel. Klassiek betekent traditioneel toneel en eigentijds is niet zozeer hedendaags, maar toneel dat zich afzet tegen het traditionele toneelwerk. Eigentijdse werken van allure kunnen dus ook toneelklassiekers zijn, zoals de toneelstukken van Brecht, Beckett of Ibsen. In de jaren vijftig van de twintigste eeuw sprak het voor zich dat men deze stukken kende. Dat is tegenwoordig niet meer zo. Cultuursocioloog Susanne Janssen suggereert in haar oratie van 2005 dat toneelklassiekers dreigen te vervallen binnen het lesaanbod van het voortgezet onderwijs. Wat ik me afvraag is of dat erg is. In mijn onderzoek naar het belang van toneelklassiekers interviewde ik theatermakers, programmeurs

en educatiemedewerkers uit stads- en regiogezelschappen die opgenomen zijn in de basisinfrastructuur (BIS). Uit deze interviews bleek dat een ruime meerderheid veel waarde hecht aan toneelklassiekers. Ondanks het feit dat theatermakers uit de jeugdgezelschappen en CKV-docenten weinig tot geen toneelklassiekers aan bod laten komen, vinden ze nagenoeg allemaal dat er een zekere hoeveelheid klassiekers aangeboden moet worden.

Inmiddels kan ik haarfijn uitleggen waarom toneelklassiekers zo belangrijk zijn. Allereerst creëren toneelklassiekers een visie op de mensheid en de maatschappij. De thema's die behandeld worden in toneelklassiekers hebben een zekere tijdloosheid. Het is een geweldige ontdekking dat het leven hier en nu dezelfde conflicten en zoektochten behelst als eeuwen geleden. We evolueren en bouwen daarmee door op elkaars schouders, maar de thematiek van ons leven blijft hetzelfde. Een Hamlet van eeuwen geleden worstelt met dezelfde soort problemen als jij en ik. Het is belangrijk om de leerling hiermee kennis te laten maken vanwege het vormen van perspectief op de wereld. Toneelklassiekers creëren een visie op de mensheid en bieden de mogelijkheid tot zelfreflectie. Daarbij zijn ze van belang vanwege de uitbreiding van het vocabulaire en de rijmvormen. Het uit de weg gaan van toneelklassiekers heeft een literaire verarming tot gevolg. Het zijn mooie en zinvolle stukken die misschien niet hapklaar zijn maar de leerling wel in staat stellen een gevoeligheid voor kunst te laten creëren. Het is frappant dat nagenoeg alle theatermakers toneelklassiekers super belangrijk vinden, maar dat ze er veel minder mee werken.

WAAROM TONEELKLASSIEKERS NIET AAN BOD KOMEN

Het verminderde aanbod van toneelklassiekers in het voortgezet onderwijs komt door een aantal ontwikkelingen. Allereerst kent Nederland tegenwoordig minder hiërarchie in cultuur dan in de jaren vijftig van de twintigste eeuw. Volgens de Amerikaanse Socioloog Richard Peterson zijn mensen zich steeds meer los van hun sociale klasse gaan openstellen voor verschillende soorten cultuur. Dit wordt cultureel omnivorisme genoemd. De culturele omnivoor is niet zozeer een culturele 'alleseter', maar staat open voor verschillende genres in cultuur, van Nederlandse meezingers tot aan opera. Een bijkomend probleem van dit consumeren van alle soorten en maten van cultuur door elkaar is dat er binnen het onderwijs niet meer duidelijk is welke culturele uitingen aan bod moeten komen. Het is voor kunstvakken niet meer duidelijk welke cultuuruiting tot de algemene kennis hoort en welke niet. Ten tweede komen toneelklassiekers minder aan bod in het voortgezet onderwijs omdat de onderwijsvorm verschoven is van een leerstofgericht (leren wat je wordt opgedragen) naar een leerlinggericht onderwijsklimaat. Hierdoor is de leefwereld van jongeren, die over het algemeen met populaire cultuur in aanraking komen, centraal komen te staan. Leerlinggericht leren houdt in dat cultuurparticipatie tijdens kunstvakken dient aan te sluiten bij de identiteit en de interesse van de leerling. Maar leerlingen kennen over het algemeen het totaalaanbod van cultuur nog niet. Het risico van deze ontwikkeling is dat leerlingen weinig tot geen ruimte geboden wordt voor nieuwe of confronterende inzichten en ervaringen.

Ten derde worden toneelklassiekers niet behandeld binnen het voortgezet onderwijs omdat het niet bepaald een levendig onderwerp is bij de meeste scholen. Het behandelen van een toneelklassieker, zowel binnen het theaterlandschap als binnen het onderwijs, is een keuze die intern gemaakt wordt. Ondanks

dat theatermakers het belang van klassiekers hoog achten, past de thematiek vaak niet goed bij hun persoonlijke gedachtegoed over hoe zij theater willen maken. De voornaamste reden hiervoor is dat makers liever met onderwerpen werken die dicht bij de dagelijkse belevingswereld van de leerling liggen zoals bijvoorbeeld de rapcultuur. Of het doel van de kennismaking met theater is om leerlingen een nieuwe ervaring te geven, zodat de leerling meekrijgt wat theater te bieden heeft, los van de verplichte leerstof.

Binnen het voortgezet onderwijs heeft de leerling door middel van receptieve theatereducatie de mogelijkheid om naar een voorstelling te gaan. Als een docent ervoor kiest om naar een toneelklassieker te gaan, dan dient hier enige voorbereiding aan vooraf te gaan. Deze voorbereiding kan zowel binnen kunstvakken als binnen literaire vakken aangeboden worden. Docenten binnen het voortgezet onderwijs kampen echter met tijdsdruk wat het lastig maakt om extra voorbereidingen te treffen voor het aanbieden van toneelklassiekers. Toneelklassiekers moeten dus toevallig aansluiten bij de behandelde lesstof.

Los van de taalvakken worden bij een kunstvak als CKV nauwelijks tot geen toneelklassiekers behandeld. CKV-docenten zijn vanuit hun vakgebied minder literair ingesteld, waardoor toneelklassiekers vaak niet aansluiten bij hun interesses. CKV-docenten richten zich voornamelijk op de expressieve kant van cultuur, waarvan theater slechts een klein deel uitmaakt. Maar het is niet zo dat toneelklassiekers niet meer behandeld worden. In het theaterseizoen '13/'14 behelsde één op de zes gespeelde voorstellingen van het gesubsidieerde Nederlandse toneel een toneelklassieker. Dit aanbod is er met name bij de stadsgezelschappen, die allemaal toneelklassiekers spelen. Toneelgroep Amsterdam voert verreweg de meeste toneelklassiekers op.

AANBEVELINGEN

Als een theatermaker een geslaagde toneelklassieker kan maken dan is dat toch wel een grote eer. Zoals gezegd, zelf vind ik toneelklassiekers langzame stukken met moeilijke woorden wat vraagt om een lange, intensieve concentratie. Er is een groot verschil tussen de spanningsboog van toen en de vluchtigheid waarmee we tegenwoordig communiceren. Het is een artistieke uitdaging om een klassieker om te buigen naar iets hedendaags.

Het aan laten slaan van een toneelklassieker bij expressieve vakken als CKV valt en staat bij de bewerking van het stuk. Het gaat om hoe je het brengt, hoe je het encenseert, wanneer en waarom. Er zijn in mijn onderzoek geen voorbeelden gevonden van theatermakers die toneelklassiekers voor jongeren niet bewerken, verwerken, vertalen, moderniseren, of waarbij er geen rekening gehouden wordt met de huidige tijdsgeest.

Als je dat weet te vertalen kan je het prima bij CKV behandelen. Je kan de thema's uit het stuk koppelen aan grote maatschappelijke thema's. Neem nu Hendrik Ibsen, die schrijft over Nora. Nora heeft geld geleend van de bank. Dat kon in die tijd totaal niet. Dat is tegenwoordig niet meer aan de hand, dat je als vrouw geen geld mag lenen. Maar het is wel interessant dat dat in die tijd leefde. Het is een mooie aanleiding om te discussiëren over emancipatie of seksisme en dat vervolgens te koppelen aan een andere discipline zoals beeldende kunst of aan een tekenopdracht. Dit ontwikkelt niet alleen een gevoeligheid voor kunst maar ook historisch perspectief en waardering van de hedendaagse verworvenheden.

De tijdloosheid van de thematiek, en daarmee ook het belang van

toneelklassiekers kan alleen overgedragen worden als de leerling erin meegenomen wordt, als er binnen tien minuten vergeten wordt dat ze naar een Shakespeare kijken en opgaan in Romeo en Julia zelf. In zo'n geval kom je met cultureel erfgoed heel dichtbij je publiek te staan zonder dat het een hoogdravende boodschap heeft in de trant van 'kijk eens wat voor een cultuurdrager je voor je neus geschoteld krijgt'. Als theatermaker moet je op zoek gaan naar een verbinding tussen de voorstelling en het leven van de jongeren. De wijze van bewerken zit hem ook in de vorm waarin het gegoten wordt. Je kunt de thematiek van een toneelklassieker hetzelfde houden maar dan is het aan te raden om het vocabulaire aan te passen. Ergens mag een toneelstuk best literair uitdagend zijn maar naar mijn mening is vooral de thematiek interessant voor jongeren en als er teveel nadruk gelegd wordt op de klassieke taal schept dit afstand tot het verhaal. Aan de andere kant kan het ook goed werken als je met oud taalgebruik hedendaagse thema's gaat behandelen. Dan blijft het vocabulaire hetzelfde maar wordt de thematiek aangepast. Bijvoorbeeld het stuk dat momenteel speelt van Casper van de Putte 'The Summer of '96' over Maarssenbroek en een groepje jongeren dat op de middelbare school dikke maten was en het verloop van hun levenslijn. Wat zou er met zo'n hedendaagse encensering gebeuren als het in 'Shakespeare taal' opgevoerd zou worden? Kortom, er zijn genoeg mogelijkheden als theatermaker maar ook als docent binnen de culturele vakken om je tanden te zetten in een toneelklassieker. Er zijn natuurlijk nog veel meer mooie en goed gemaakte theaterstukken te bedenken die relevant zijn voor jongeren, maar binnen het bestaande theaterlandschap mag de toneelklassieker even onder de aandacht gebracht worden. Mocht je als theatermaker of docent binnen het voortgezet onderwijs aan de slag willen met toneelklassiekers, dan is er een lijst opgesteld met 37 belangrijke toneelschrijvers en stukken. Deze lijst kan gezien worden als de literaire canon van toneelklassiekers. Deze is tot stand gekomen uit onderzoek naar reeds bestaande lijsten van toneelklassiekers en standaardwerken (gezaghebbende boekwerken binnen de theatergeschiedenis). Aangezien het theaterlandschap nog geen eenduidig canon heeft met toneelklassiekers kan deze lijst als leidraad dienen voor de invulling van het lesmateriaal op het gebied van theater... mits ze bewerkt worden!

Daphne Gakes studeerde in 2014 af aan de Universiteit van Amsterdam als Master of Arts, Theatre Studies. Momenteel werkt Daphne als freelance actrice en performer voor een grote verscheidenheid aan opdrachtgevers waaronder Boukje Schweigman en Helmer Woudenberg.

Dit essay is gebaseerd op Daphne's onderzoek 'Ken je klassiekers? Het belang van toneelklassiekers binnen het huidige theaterlandschap voor het voortgezet onderwijs'. Meer informatie zoals de canon van toneelklassiekers is te lezen op de website www.daphnegakes.com.

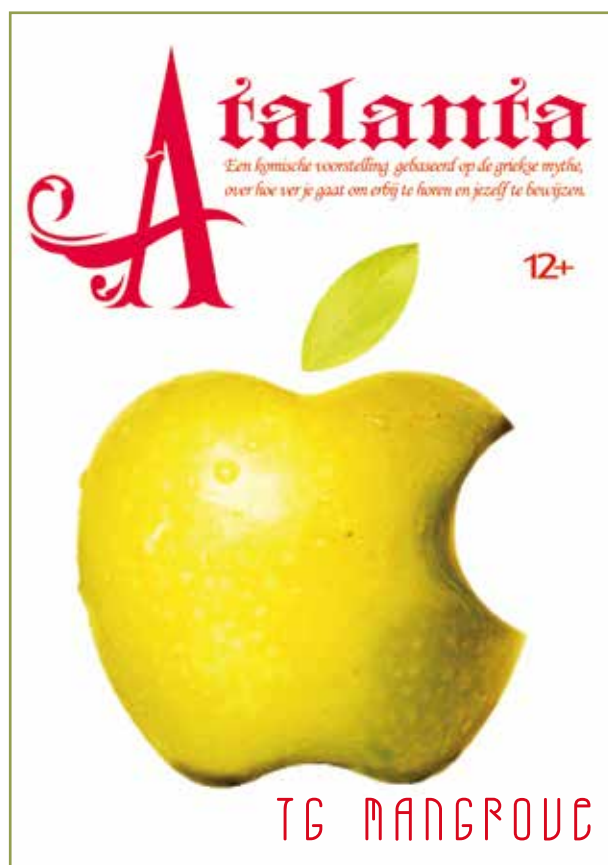

Deze voorstelling van Othello, het beroemde verhaal van William Shakespeare over onschuld, intriges en jaloezie is een mooie manier om Shakespeare te introduceren bij leerlingen. Joris Lehr speelt Othello als solovoorstelling in een decor van een wasdroger, een strijkplank, met strijkbout en veel rekwisieten, omlijst met prachtige muziek van Ray Charles. In de vertelling en het spelen van de personages zit ook humor verpakt.

Joris Lehr laat de tragische neergang van Othello, de geraffineerde intriges van Jago en de verscheurende verbijstering van Desdemona zien door de ogen van één personage: Cassio, de luitenant van Othello. De populaire generaal Othello is getrouwd met Desdemona, de liefde van zijn leven, en op het toppunt van zijn roem. En toch, als zijn veronderstelde vriend Jago twijfel weet te zaaien over de trouw van zijn bruid wordt hij geleidelijk aan gek van wantrouwen. In deze indrukwekkende tragedie over onschuld en vertrouwen worden alle personages meegetrokken in een monsterlijk web van intriges en jaloezie. Deze voorstelling voor leerlingen van 12-16 jaar (VMBO t/m VWO) duurt 50 minuten.

Tip voor docenten Engels 'One man Othello' (Engelstalig) Speciaal voor HAVO/VWO bieden wij de engelstalige versie aan. Prachtige Shakespeare teksten gemixt met hedendaags 'begrijpelijk' engels. Op het Amsterdam Fringe Festival was deze voorstelling een groot succes: 'deze rasacteur schakelt zó snel en overtuigend van rol, dat de toeschouwer waarlijk zes acteurs gaat zien.' 'Het meest originele wat we in tijden hebben gezien. Heel creatief, zeer onderhoudend, bij vlagen echt ontroerend en heel goed geacteerd'

Meer informatie: www.verteltheater.nl
Theaterbureau Het Verteltheater is CKV acceptant

Hoe ver ga jij om erbij te horen? En om jezelf te bewijzen? Voor wie zou jij je principes opzij zetten? Drie acteurs spelen voor jou het verhaal van Atalanta, maar niet voordat ze zichzelf hebben voorgesteld...

Annemieke en Imanuelle zijn beste vriendinnen. En ze zijn actrices. BN'ers. Nou ja, Imanuelle dan. Niemand kent Annemieke eigenlijk. Samen met 'best friend' Boris spelen ze het verhaal van Atalanta. Een Griekse mythe over een meisje dat door haar ouders, de gemene koning en koningin, wordt achtergelaten in het bos. Ze wordt opgevoed door beren en is best gelukkig, toch mist ze iets... Atalanta wil de ideale dochter zijn, maar waarom eigenlijk? En Annemieke en Imanuelle, overleefd hun vriendschap de drang om leuk gevonden te worden?

Met een vette knipoog naar het BN'er-schap en een flinke dosis humor vertelt Mangrove het klassieke verhaal van Atalanta.

De voorstelling 'Atalanta' is bijzonder geschikt voor jongeren vanaf 12 jaar van elk opleidingsniveau. De voorstelling is verrassend voor zowel de getrainde theaterkijker als een jongere zonder enige theaterervaring.

Meer informatie: www.burobannink.nl
buro bannink is CKV acceptant

KLAS SIEK ERS

KENNEN JOU!

Door: Wilma Smilde

Fotografie: Jan Versweyveld, Joost Bataille

Wilma Smilde studeerde in 1989 af aan de Rijksuniversiteit Groningen (Nederlands en Kunst en Kunstbeleid). Ze werkt sinds 1990 in de toneelwereld, vanaf 1993 bij Toneelgroep Amsterdam. Ze kijkt er met verwondering naar. Het theater blijft fascineren. Juist omdat ze steeds meer ziet: theater spiegelt haar en de wereld om haar heen.

**Meer informatie: www.tga.nl/educatie.
educatie@tga.nl | 020-7959942.**

Toen Daphne Gakes vorig jaar mij de vraag stelde: "Waarom ensceeneert Toneelgroep Amsterdam toneelklassiekers?" raakte ze aan de essentie van mijn werk. En niet alleen bij mij. Daphne, dank je wel voor je onderzoek en bevindingen. Je zet helder en prettig leesbaar uiteen wat de meerwaarde van klassiekers is en waarom deze in het onderwijs helaas steeds minder aan bod komen.

Daphnes vraag wakkerde bij mij een existentiële vraag aan "Waarom zet ik me hier dag in dag uit voor in?" Waarom maak ik scholieren warm voor repertoiretheater? Het is een vraag die ik graag verbind met een grotere filosofische vraag. Wat is het belang van onderwijs, van wiskunde, biologie of de kunsten? Wat is het wezen van mensen en waarvoor zijn wij hier? Voor mij zijn dit fascinerende vragen. In de toneelklassiekers, stukken met bewezen kwaliteit, die de tand des tijds hebben doorstaan, gaat het altijd over grote, universele vraagstukken. Over maatschappelijke, persoonlijke, politieke en filosofische ontwikkelingen en opvattingen. Over hoe de mensen vroeger en in deze tijd hiermee omgingen en omgaan.

ONTDEKKEN EN ERVAREN

In het theateronderwijs krijgen jongeren de kans hun persoonlijke smaak te ontwikkelen. Ze kunnen zichzelf beter leren kennen. Ze leren vanuit al deze verschillende perspectieven naar de wereld te kijken. Vanuit de afdeling educatie ondersteunen we dit graag in de vorm van workshops, waarin jongeren *ervaren* dat de vragen van alle tijden zijn. Of hoe Confucius het verwoordde: "vertel het me en ik zal het vergeten. Laat het me zien en ik zal het onthouden. Laat het me ervaren en ik zal het me eigen maken."

KWALITEIT

Het is spijtig wanneer het publiek repertoiretoneel als saaie avonden ervaart. Maar zegt het onderscheid in verschillende theatervormen – klassiek tegenover eigentijds toneel – iets over de oorzaak van "saaie oude meuk"? Ik denk het niet. Gaat een saaie avond niet gewoon over slecht theater? Klassiek en eigentijds kunnen samenvallen. De makers van Toneelgroep Amsterdam maken pakkend toneel van deze tijd, geïnspireerd op de klassiekers. Ze kiezen voor de kwaliteit van 'De stille kracht' of 'Kings of war', omdat iets hierin hen intrigeert. Hebben gevoelens nog een plaats in onze samenleving? Hoe te leven in een wereld waarin strijd en ambitie verwacht worden? Euripides en Shakespeare, Claus en Couperus, zij wisten minutieus te beschrijven hoe kwetsbaar de mens is, hoe gevoel niet los staat van de rede. Goede makers weten deze schatten te ontsluiten.

Een leerling gun ik minstens eens in zijn schooltijd een indrukwekkende, goed opgevoerde klassieker in de schouwburg. Het is een kans in zijn persoonlijke ontwikkeling. Als we kunstenaars ruimte geven, doet het iets met ons. Het spiegelt ons, het troost, het ergert, confronteert, geeft grip, verwacht. Er is een dialoog. Is het antwoord op de vraag: *ken je klassiekers?* niet gewoonweg: *Ja en... de klassiekers kennen jou*, ze hebben je elke keer iets nieuws te vertellen.

GOEDE MATCH

Op de afdeling educatie denken we graag mee met de docent of begeleider in de zorgvuldige voorstellingskeuze. Welke voorstelling past het best bij een klas? In de voorbereidende workshop krijgen de deelnemers een ervaring die hen verbindt met het voorstellingsthema. Ze komen in twee uur bij de essentie en krijgen handreikingen voor een mooie theateravond. Er is een speciale scholierenprijs.

Repertoire Toneelgroep Amsterdam 15/16 voor VO. Cocteau's 'La voix humaine', Couperus 'De stille kracht', Euripides 'Medea', Williams 'Glazen speelgoed', Claus 'Een bruid in de morgen', O'Neills 'Lange dagreis naar de nacht', & Shakespeares 'Kings of war'.

SHAKESPEARE IS DOOD.

LANG LEVEN SHAKESPEARE!

Op 23 april 2016 is het 400 jaar geleden dat William Shakespeare op zijn 52ste verjaardag komt te overlijden. Bijzonder is dat de 23e april zowel de geboortedag als de sterfdag is van Englands grootste schrijver. Impresariaat Uit de Kunst biedt met de voorstellingen Shakespearience en Serge Bosman's Romeo & Julia de mogelijkheid om in CKV of in de Engelse les aandacht te besteden aan Shakespeare. Een laagdrempelige manier om met de werken van de schrijver/dichter kennis te maken!

DE SHAKESPEARIENCE - VOORSTELLING

De Shakespearience is een Shakespeare-rollercoaster van één lesuur. De leerlingen worden op een interactieve, humoristische en energieke manier meegenomen naar Shakespeare's tijd. Sappige feitjes, ontroerende scènes en grappige anekdotes wisselen elkaar in rap tempo af. Zo laten de acteurs zien dat Shakespeare niet stoffig en saai is, maar relevant en helemaal van nu. De eerste "Yo Mama-insults"? Van Shakespeare! De eerste "knock, knock-joke"? Van Shakespeare!

Elke scène wordt twee keer gespeeld. Eerst in het modern Engels of Nederlands (naar keuze) en vervolgens in de originele Oud-Engelse versie. Tussen de twee versies door wordt uitgelegd hoe het eraan toeging in die tijd, wat de scène nou zo bijzonder maakt en welke taalvondsten Shakespeare heeft toepast. Zo maken de Shakespearience-spelers de oorspronkelijke tekst voor iedereen begrijpelijk en komt de scène volledig tot zijn recht! De Shakespearience-acteurs spelen tussen de leerlingen in en betrekken ze bij de voorstelling. Ze laten ze mee joelen en juichen alsof ze in het Globe theater zijn van de 16e eeuw. Er is een Shakespeare "Yo Mama Battle" en wordt bewezen hoe iedereen afgelopen week nog Shakespeare heeft geciteerd. Aan het eind van de voorstelling is Shakespeare weer helemaal van nu!

DE MUZIKALE VERTELLING ROMEO & JULIA

Romeo en Julia, het klassieke verhaal van Shakespeare, wordt verteld in een interactieve muzikale theatervoorstelling. Acteur Serge Bosman neemt je mee in dit aloude liefdesdrama. Uitdagend, vol emotie maar uiteraard met de nodige humor ontstaat een nieuw en eigentijds verhaal. Iedereen kan meedoen, iedereen mag iets zeggen en ongemerkt maak je jouw eigen Romeo & Julia.

"Ja" zeggen voor pubers. Een cabaretse, muzikale verteltheatervoorstelling voor de onderbouw van het VO. Waar liggen de grenzen en wanneer zeg je: "Nee!"? Romeo en Julia is de basis voor deze voorstelling waarin Serge Bosman Facebook, Instagram, games, de wereld van nu en het gedachtegoed van Shakespeare op een toegankelijke manier op het podium brengt. Aansluitend is er een workshop, waarin leerlingen zelf met een Romeo & Julia-scène aan de slag gaan. Kijk, praat, vertel en doe mee in deze voorstelling die Romeo en Julia heel dichtbij brengt.

Meer informatie: Impresariaat Uit de Kunst.
030-7115105 | info@iudk.nl | www.iudk.nl

aan de slag met: Taal& Literatuur

SCHOOL DER POËZIE

VAN PEN EN PAPIER TOT OP HET PODIUM –
SPANNEND, LEERZAAM EN ONTZETTEND LEUK!

Kennismaken met poëzie, zelf gedichten schrijven of performen? Dat kan met School der Poëzie. Tijdens compacte lesprogramma's laten jaarlijks duizenden kinderen en jongeren zich inspireren door poëzie, onder begeleiding van vakdocenten. Projecten worden afgesloten met bijvoorbeeld het theaterprogramma PoëzieRevue.

Projecten en programma's op maat rond actuele Nederlands-talige poëzie, stromingen zoals Vijftigers en Tachtigers, poëzie in andere talen of poëzie in combinatie met een andere kunstvorm. Het kan allemaal bij School der Poëzie. Specifieke aandacht voor het vmbo in onder meer het programma Poëzie van Binnen naar Buiten.

School der Poëzie ontleent haar naam aan de verzamelbundel van Tachtiger Herman Gorter (1897) en het beroemde gedicht van Vijftiger Lucebert (1952).

Meer informatie: www.schoolderpoezie.nl

bel 020-3307817 of mail naar info@schoolderpoezie.nl

De 100 jarige
man die uit
het raam
klom en
verdween.

"RASVERTELLER ERIC BORRIAS SLAAGT ER
WONDERWEL IN EEN ZAAL TUSSEN 7 EN 70 JAAR
EEN UUR LANG TE BOEIEN"

(Leeuwarder Courant - feb 2015)

In één minuut vertelt Hidde, een jonge lezer, via een filmpje op scholieren.com dat de 100 jarige man die uit het raam klom en verdween zijn allerliefst boek is, "Het verhaal is absurd en daardoor is het heel grappig, en het is een heel bijzondere hoofdpersoon". Een verademing na alle zware literatuur die je voor school moet lezen, want het verhaal is gewoon ontzettend grappig.

Eric Borrias maakte een voorstelling naar de bestseller van Jonas Jonasson, trekt daarmee uitverkochte zalen en krijgt enthousiaste reacties van volwassenen, kinderen en ook jongeren.

De wonderlijke avonturen van de 100-jarige Allan Karlsson, die op zijn 100e verjaardag uit het raam van het bejaardenhuis stapt en op avontuur gaat. Zijn unieke kijk op het leven en de wonderlijke lieden die zijn pad kruisen, maken van 'De 100-jarige' een feest. Het begint met een koffer vol crimineel geld die hij per ongeluk in handen krijgt, waardoor hij criminelen, politie, het bejaardenhuis en de pers achter zijn broek aankrijgt. Iedereen is op zoek naar Allan en de wonderlijke club mensen om hem heen. En o ja, een olifant.

Eric Borrias is één van de meest gevraagde vertellers van ons land. Met zijn brede repertoire en groot talent weet hij al jaren jong en oud aan zich te binden. Zijn boekbewerkingen en unieke speelstijl worden geroemd.

Deze voorstelling voor leerlingen van 12-15 jaar (VMBO/ HAVO) duurt 50 minuten.

Meer informatie: www.verteltheater.nl

Theaterbureau Het Verteltheater is CKV acceptant

"Jij gaat later iets met taal doen," zei meneer Van Horen tegen het einde van de vierde klas. Met een glimlach gaf hij me mijn opstel terug. Er stond een negen in het vakje dat daarvoor bestemd was. Aarzelend nam ik de snelhechter in ontvangst. Van de voorspelling van Van Horen was ik niet overtuigd. Het schrijven over een onderwerp naar keuze was me goed bevallen, maar spelling en zinsontleding, nee, daarin was ik niet geïnteresseerd.

PLEZIER OP PAPIER. EVEN LOSLATEN HOE HET MOET, VASTGRIPEN WAT ER KAN

Een jaar of tien geleden – ik had als rapper al aardig wat optredens gedaan – dacht ik opeens weer aan Van Horen. Op het podium, tussen twee regels van een liedje door. Een nummer over mijn liefde voor taal en creativiteit. Ik zou vaker aan hem terugdenken: Tijdens een workshop, na de uitleg over het schrijven van een songtekst. Bij het opnemen van mijn meest

recente cd en op het moment dat ik mijn diploma van de

WIE IETS GRAAG DOET, WORDT ER VANZELF BETER IN

lerarenopleiding Nederlands in ontvangst nam. Ik weet inmiddels hoe belangrijk spelling en grammatica zijn, maar ik denk dat ik nu ook begrijp wat meneer Van Horen gezien heeft in mijn opstel: plezier op papier. Even loslaten hoe het moet, vastgrijpen wat er kan. Het bezigen van taal is iets functioneels, maar kan bovenal iets moois zijn. En wie iets graag doet, wordt er vanzelf beter in. De beste motivatie is intrinsieke motivatie. Ik wil allerm minst betogen om minder te onderwijzen in spelling en grammatica, maar houd graag een pleidooi voor meer plezier. Taalgebruik leidt tot taalontwikkeling. Vivien Waszink, taalkundige en hiphopliefhhebber, schreef het boek 'Woord!' waarin ze uiteenzet hoe Nederlandstalige rap een verrijking voor de taal is gebleken. Ik geef dat graag mee aan mijn leerlingen. Gezien de populariteit van het genre is het een ideaal middel om ze te enthousiasmeren. Niet alleen als docent Nederlands maak ik daar graag gebruik van, ook mijn voorstellingen richt ik op de plezierige kant van de taal.

Zo speel ik met enkele kompanen De Cabarapshow, die volledig draait op improvisatie. Leerlingen houden spullen in de lucht

TAAL, HET IS EEN PRACHTIG INSTRUMENT OM VERWONDERDE GEZICHTEN BIJ LACHENDE LEERLINGEN TEVOORSCHIJN TE TOVEREN.

waarover we ter plekke een rap verzinnen. Of we spelen een variant op 'Wie ben ik?' waarbij we – in rijm en up tempo – een bekend persoon omschrijven en het publiek moet raden over wie het gaat. Het vereist een brede woordenschat en het vermogen om snel te denken. Soms krijgen we terug dat dit zo ontzettend knap is. Dan merk ik op dat goed kunnen kantklossen ook training vereist. Het is een kwestie van doen. Natuurlijk is een stukje taalgevoel wel handig, maar ermee spelen kan iedereen. Taal, het is een prachtig instrument om verwonderde gezichten bij lachende leerlingen tevoorschijn te toveren.

Mijn liefde voor de taal heeft ervoor gezorgd dat ik iedere dag mag doen wat ik leuk vind. Zelf bezig zijn met mooie zinnen, maar ook mijn enthousiasme overbrengen op jongeren. Ik zou een meneer Van Horen willen zijn. Iemand die het plezier bij een ander opmerkt. Of aanwakkert. Of bevestigt. Van Horen zag mijn plezier. Ik zie nu ook het zijne.

Woordkunstenaar Marco Martens (1982) zoekt het midden tussen rap, spoken word en muziek. Hij schildert met woorden, ruw en zonder opsmuk. Zijn nieuwe cd 'Ieder huis is uit vertrekken gebouwd' verschijnt in oktober op Bastaard Platen. Hij deed honderden optredens en stond op festivals als Lowlands, De Parade en Mundial. Als rapper was hij actief in Macronizm en De Nuance en hij werkte mee aan de literaire muziekvoorstellingen Lucy en HARM. Freestylen doet hij in improvisatievoorstelling De Cabarapshow. Als docent werkt Marco voor de Herman Brood Academie, Poetry Circle Nowhere en 4XM Workshops.

PLEZIER OP PAPIER

Column: Marco Martens
buroblad | pagina 27

ALS JE
THEATER
MAAKT, WIL
JE OOK
ECHT IETS
LOSMAKEN
BIJ JE
PUBLIEK

O'KONTREIR OVER DE CONFRONTERENDE MONOLOG DE PEST! AAN MIJ

Welkom in het hoofd van Marie. Op de basisschool is ze jarenlang het favoriete slachtoffer van haar klasgenoten. Wanneer ze naar de middelbare gaat, besluit ze dat dit haar niet meer zal overkomen. Ze zoekt en vindt aansluiting bij 'queen bee' Gloria. Langzaam maar zeker gaat ze mee met andere leerlingen terroriseren. Tot ze in ongenade valt en zwaarder gepest wordt dan ooit. Wanneer Gloria een filmpje online zet waarin ze een ander meisje mishandelt, barst de hel los.

'De Pest! aan mij' is een confronterende monoloog voor jongeren. Een gesprek met regisseur Mattias De Paep en actrice Katrien De Becker.

Ik hoor veel mensen denken: wéér een voorstelling over pesten. Waarom wilden jullie er nog één maken?

Mattias: "Ik vind dat net de uitdaging. Zeg 'educatief theater over pesten' en mensen denken aan een tranerig verhaaltje met een duidelijk voelbaar vingertje. Ik denk dan gelijk: ok, dat gaan we dus vooral niet doen."

Katrien: "Pesten is een gigantisch probleem. Het is stukken genuanceerder dan een weerloos slachtoffer en een gemene pester. Er zijn zo veel verschillende rollen en mechanismen, de klassieke hokjes van dader, slachtoffer en meeloper worden voortdurend doorbroken, jongeren wisselen constant van positie. Dat is echt iets dat we wilden laten zien."

Mattias: "Enkele jaren geleden verscheen er in Vlaanderen een filmpje op YouTube waarin je zag hoe een meisje mishandeld werd door een schoolgenootje bij de bushalte. Het haalde kranten, kwam op het journaal. Op Facebook ontstonden er haatgroepen, de pester moest haar telefoon afsluiten, werd van school gestuurd. Ik denk dat ze uiteindelijk zelfs verhuist is. Na lang zoeken vond ik een kort interviewtje met de moeder van de pester dat nauwelijks aandacht kreeg. En zij zei: "wat mijn dochter gedaan heeft, is absoluut verschrikkelijk. Ik vind het alleen vreemd dat niemand zich ooit afvraagt wat de context was, wat er voor- en nadien gebeurd is, wie de camera vasthield". Dat is de basis geworden voor 'De Pest! aan mij'."

Katrien: "Dat vind ik zo mooi: we veroordelen niemand. Er is geen goed en slecht, er is alleen menselijk gedrag, oorzaak en gevolg, proberen en falen. We willen echt begrijpen waarom mensen doen wat ze doen, hoe het hele systeem in elkaar zit."

En waarom een monoloog?

Katrien: "Die vorm laat je net toe om echt in iemands hoofd te kruipen en laagje na laagje af te pellen waarom iemand doet wat ze doet. Ik weet niet of Marie sympathiek is. Maar ze is wel heel menselijk. En ze heeft een gigantische kracht in zich. In een monoloog kan je dat echt in de diepte ontrafelen."

Mattias: "Het is ook een vorm waarin je als schrijver heel ver kan gaan. Katrien switcht van het ene personage naar het andere, van drama naar humor, van een beschrijving naar de innerlijke leefwereld, van vertellen naar interactie met de zaal. Ze speelt zelfs dialogen op bepaalde momenten. We merken dat dit heel goed werkt bij jongeren: het is als facebooken, googelen en tv kijken tegelijkertijd."

Katrien: "Maar het is wel een gigantische puzzel geweest. Zeker

omdat je naast al die switches ook nog eens de zaal moet blijven aanspreken en inspelen op alles wat er daar gebeurt. Eigenlijk ben ik echt trots dat het gelukt is."

Hoe zijn de reacties in Vlaanderen?

Mattias: "Elke voorstelling is totaal anders. Soms kan je van begin tot eind een speld horen vallen, soms reageren ze door confronterende stukken weg te lachen, soms geven ze echt hardop commentaar op wat er gebeurt. En we doen daar ook elke keer iets mee: het publiek krijgt echt een plaats in de voorstelling."

Katrien: "We hebben vijfendertig voorstellingen gespeeld en het zijn vijfendertig totaal verschillende ervaringen. Ik maak nadien altijd even een praatje met de jongeren en ik krijg ontzettend persoonlijke reacties en verhalen te horen. Vaak komen ze me bedanken om dit eindelijk eens open en bloot op tafel te leggen, het bespreekbaar te maken, erkenning te geven aan hun eigen gevoelens."

Mattias: "Je merkt dat ook op Facebook. De pagina heeft nu 2500 likes. Dat komt overeen met meer dan een derde van het publiek. En voor jongeren betekent zo'n 'like' echt iets. Ze zeggen aan al hun vrienden: ik vond die voorstelling goed, ik sta hier achter. Ook de berichten die we krijgen zijn vaak echt pakkend. We reageren daar ook altijd op."

Als de voorstelling zo confronterend is, houdt dat dan ook niet net een risico in?

Katrien: "Ja. Je mag de voorstelling als school ook echt niet op zich laten staan. Je moet er mee aan de slag. Hetzij door er in de groep over te praten, hetzij door bepaalde leerlingen na afloop individueel aan te spreken en te begeleiden als je merkt dat het echt veel losmaakt. Maar naar mijn ervaring tot nu toe is het echt louterend."

Mattias: "Ik zie regelmatig dat jongeren het moeilijk hebben tijdens de voorstelling. Soms zeggen ze na afloop ook echt: 'ik ben Marie' of 'ik ben Gloria'. Natuurlijk houdt dat een zeker risico in. Maar liever dat dan dingen te verbloemen en een veilige 'middle of the road' voorstelling te maken. Het is nu eenmaal een gevoelig thema dat op elke school echt leeft."

Katrien: "Als je theater maakt, wil je ook iets losmaken bij je publiek. Ik heb nog nooit een voorstelling gespeeld die dat zo sterk doet. Het is elke keer opnieuw spelen op het scherp van de snede. Dat maakt het zo mooi."

Mattias: "Het is echt een missie aan het worden. Het is ongelooflijk fijn om te merken dat wat je maakt zo veel impact heeft. Dat het echt een verschil maakt."

'De Pest! aan mij' is vanaf 2016 te boeken bij Buro Bannink. Na een eerste try-out hebben we gemerkt dat het taal- en cultuurverschil de afstand tussen speler en publiek vergroot. Daarom zal actrice Ana Lozica de voorstelling in Nederland voor haar rekening nemen. Je kan komen kennismaken met het resultaat op de presentatiedag van Buro Bannink op 16 november 2015 te Utrecht.

Meer informatie: www.okontreir.be

Facebook: <https://www.facebook.com/depestaanjij>

Videofragment: <http://www.okontreir.be/de-pest-aan-mij/>

FEELKS

Nog een mooi voorbeeld van een eigentijdse klassiekers: de rauwe en eigentijdse versie van Shakespeare's klassieker 'Het temmen van de feeks'.

Kat (Katharina) en haar jongere zus Bianca zijn elkaars tegenpolen. Bianca is mooi, lief en wordt aanbeden door alle mannen. Kat daarentegen gedraagt zich als een feeks en wil niks met mannen te maken hebben. Met liefde maakt ze het leven zuur van zo veel mogelijk mensen om zich heen, of maken zij juist het leven van Kat tot een grote strijd. Want waarom moet Kat zich gedragen als anderen? Moet zij zich aanpassen zoals haar zusje? Bianca wil fotomodel worden en haar grootste voorbeeld is Doutzen Kroes. Kat niet gezien, zij wordt nooit een Barbie! Zij zegt veel liever wat ze zelf denkt, hoe grof, asociaal of onaardig ook. Want zij is blij met wie ze is, of doet ze maar alsof?

Voor Mangrove is het vanzelfsprekend dat de spelers uit hun rol stappen en hun publiek direct aanspreken. Want wanneer je als actrice een 'gigantische feeks' speelt voor een hele groep pubers dan heb je liever dat ze weten dat het maar toneel is! Een tegenverhaal van de verhoudingen tussen de acteurs komt in subtiele scènes naar voren. Herkennen zij zich eigenlijk wel in het verhaal wat ze spelen en de ideeën die Shakespeare ooit op papier zette? Is deze klassieker wel zo tijdloos als hij lijkt? Mangrove maakt voorstellingen die betrekking hebben op het leven van de jongeren en vraagstukken waar zij mee bezig zijn. Maar bovenal willen ze voorstellingen maken waardoor jongeren met een grote glimlach op hun gezicht de zaal verlaten. Ze willen laten zien hoe leuk theater is. Zowel voor een kijker waarvan dit de eerste kennismaking met theater is als voor een ervaren jongere zijn de voorstellingen van Mangrove zeer goed aansluitend. De stukken van Mangrove bestempelen zij zelf als kunst met een begrijpelijke K. Ze gebruiken klassieke toneelstukken, mythes en verhalen als basis en maken daar een moderne en toegankelijke jongerenvoorstelling van zonder 'yo yo' gehalte. De voorstellingen van Mangrove zijn transparant (de acteurs staan niet op een voetstuk), humoristisch en nodigen uit tot reactie.

Meer informatie:
www.burobannink.nl

Boring alles behalve saai!

In de voorstelling 'Boring' van Koeterwaals spelen Jan en Derk twee verveelde redacteurs van de 'Donald Duck'. Wanneer de verveling toe slaat op de redactie weten 'van Buffelen' en 'van Zanten' goed wat ze moeten doen. De oplossing; het spelen van verschillende spelletjes en zo ook het favoriete rollenspel van Meneer van Zanten.

Goedemorgen,
Meneer van Zanten
Hier... is.. de.. koffie.

Kom op Derk! Een beetje enthousiaster
#%^&*!! Zo kan ik niet spelen!

Hallo, komt er nog wat van? \$%^&!

Goeiemorgen meneer van Zanten, Hier is UW koffie!!
Oh! Juffrouw Juffie wat ziet u d'r sexy uit!
Nieuw jurkje?

Meneer van Zanten, wat bent u toch woest aantrekkelijk!
En we zijn hier helemaal allendig... Is meneer van Buffelen er niet?

STOP DERK! Getverdemme!!
Jij kan ook he-le-maal NIKS!
Ben jij nou acteur? Eerst sta je der
bij als een zoutzak... En nu?
Ga je een beetje smerig lopen doen!

Ja hallo jij hoeft nooit een vrouw te spelen in
een sexy jurkje. Als je het allemaal zo goed weet
dan doe je het toch lekker zelf JAN!

Hé! Van Buffelen!! Waar was je nou naar toe?
Kopieren, nou goed!

Wat jammer! Je hebt net de koffie en
juffrouw Juffie gemist! Ze zag er weer
geweldig uit! Uh Simone? Wat doe jij hier?

Ik maak foto's om jullie voorstelling
onder de aandacht te brengen!
Ik ga er een soort strip van maken!

Boring, over spel en werkelijkheid
Meer informatie: www.koeterwaals.info

Een vluchteling op school WAAROM zou je? SOULSHINE CONNECTION

Soulshine Connection maakt theater over maatschappelijke thema's en echte verhalen. Verhalen die jongeren niet altijd vanzelfsprekend te horen krijgen, of waar ze zich niet direct voor interesseren. Want waarom zou je meer moeten weten over vluchtelingen als je er in je dagelijks leven toch nooit mee te maken hebt?

'De bezoeker' is een voorstelling over een vluchteling die net aankomt in Nederland, die ontwapenend en open zijn eigen verhaal vertelt. De voorstelling speelt buiten; op een veldje vlakbij de school, onder een brug of gewoon op het schoolplein. De jongeren worden met twee klassen tegelijk opgevangen in één klaslokaal en krijgen daar een introductie over het onderwerp door een workshopdocent. Deze vraagt de leerlingen wat ze al weten over vluchtelingen en behandelt begrippen en afkortingen. Er wordt vaak terughoudend gereageerd of zelfs tegendraads. Want waarom zou je meer moeten weten over vluchtelingen als je er in je dagelijks leven dus nooit mee te maken hebt?

Na de introductie loopt de workshopdocent met de leerlingen naar buiten. Daar staat Erwin Boschmans, mimeacteur, verdekt opgesteld. Langzaam komt hij dichterbij. De jongeren roepen dingen als "een zwerver", "wat een gek zeg" of "is het die buitenlander?". Er wordt getwijfeld of die man in die versleten jaren '90-kleding, met die enorme buil op zijn rug wel bij de voorstelling hoort. Als er dan ook nog een politieman op een scootertje voorbij rijdt, stijgt de spanning. Hoort die erbij of wordt die zwerver zo opgepakt? Uit ongemak (want, waar wachten we nou op?) steekt een leerling een sigaretje op, anderen volgen zijn voorbeeld. Dan komt de man echt dichtbij en begroet zijn publiek. Hij schrikt en rent weer weg. Weer verwarring. "Was dit het nou?!" "Moeten we hiervoor klappen?" "Hij is bang man!".

De man komt langzaam weer dichterbij en glimlacht gul. Zijn publiek wordt weer rustig en hij daardoor ook. Hij stelt zich voor en vertelt dan, in gebrekkig Engels zijn verhaal. Dat hij uit Eritrea komt, dat hij weken in een vrachtwagen heeft meegereden en in een plastic zakje heeft geademd. Hij haalt een zakje tevoorschijn en demonstreert hoe dat ging. Het is een gek en lachwekkend beeld. De man voelt dat er om hem gelachen wordt en wordt dan boos. Op de Integratie en Neutralisatie Dienst die hem niet gelooft en op de oorlog in zijn land. Hij doet zijn shirt omhoog en laat zijn litteken zien. "Het is echt man..." wordt er gefluisterd. De volgende 15 minuten is het doodstil. Ineens willen de jongeren meer weten over deze vluchteling waar ze zomaar in hun dagelijkse leven mee te maken krijgen.

Terug in de klas. De twee klassen zijn gesplitst en de één krijgt een workshop van de workshopdocent en de ander van Erwin, de acteur. Door middel van stellingen over het thema, zoals 'ik heb wel eens moeten vluchten, op wat voor manier dan ook' vertellen jongeren hun eigen verhaal. En wat blijkt; je klasgenoten hebben een verhaal, net als jij. En de ouders van een klasgenoot zijn gevlucht uit een oorlogsgebied, een klasgenoot zelf heeft jaren in een asielzoekerscentrum gewoond of een klasgenoot vertelt dat hij zich nooit gelijk behandeld voelt, vanwege zijn huidskleur of afkomst. Maar ook hoor je dat klasgenoten worden gepest, zich thuis niet thuis voelen en meer dan eens gevlucht zijn voor hun eigen ouders. "Dit wisten we niet van elkaar", "dit hadden we veel eerder moeten doen" en "ik wist niet dat er dit soort dingen gebeuren" zijn dan veelgehoorde reacties. Want waarom zou je meer moeten weten over vluchtelingen als je er in je dagelijks leven toch nooit mee te maken hebt? Nou, daarom dus.

Meer informatie: www.soulshineconnection.nl

Karin Bannink is impresario bij Buro Bannink. Zij specialiseren zich in hedendaags jeugd- en jongerentheater en werken veelvuldig samen met diverse onderwijsinstanties. Meer informatie: www.burobannink.nl

Vandaag drink ik niet zoals gewoonlijk achter mijn computer mijn eerste kopje koffie. Nee, vandaag heb ik een werkbezoek buiten de deur, altijd leuk! Een mooie bijkomstigheid van mijn werk is het aanschuiven bij schoolvoorstellingen in een theater of op school. Meestal kom ik aan en volg ik de meute van kwebbelende kinderen die zorgen voor een vrolijke spanning omdat ze naar het theater gaan. Nu ben ik op een middelbare school. Op zoek naar een samenscholende club met jongeren duik ik de school in. Het is er druk, vrolijk rumoerig en duidelijk het eind van het schooljaar. Overal kleine clubjes verplaatsende pubers die stiekem naar elkaar lonken, net iets te hard iets zeggen over hun geweldige nieuwe tablet of bijzonder hard met elkaar lachen wanneer er net iemand voorbij loopt. Ik haal adem, altijd bijzonder om weer terug te zijn op de middelbare.

Gelukkig ben ik vroeg en heb ik de rust om te zoeken naar de speelplek van de voorstelling want blijkbaar is het vandaag niet zo simpel als je direct aansluiten bij de wachtende menigte. Goed, ik zoek hulp. Uiterst vriendelijk word ik door een mevrouw (bij de Repro) te woord gestaan. "Een voorstelling? Nee, niet dat ik weet, wellicht op de andere locatie?" Andere locatie? Ik schrik behoorlijk want dat had ik niet ingecalculeerd, een andere locatie betekent haasten en ik was net zo lekker op tijd voor een kopje koffie. De dame in kwestie gaat het toch even voor me controleren. Redelijk gestresst wandelt ze naar het

administratiekantoor. Ik blijf alleen achter in de hal. De dame loopt druk heen en weer. "Voor wie was het ook al weer?" vraagt ze me terwijl ze de deur even opent. "Een voorstelling van Shakespeare voor

de bovenbouw" antwoord ik enigszins gestrest. "Sorry, maar op de andere locatie is ook echt geen voorstelling. Zij hebben ook geen idee waar dit over gaat. Je zal wel op de verkeerde school zitten". Plots hoor ik een docent tegen een redelijk langharige jongen met koptelefoon zeggen, "Zet je dat ding wel af zo in de voorstelling?" Hij haalt zijn schouders op en knikt teleurgesteld een bevestiging. De dame en ik kijken elkaar hoopvol aan, hij zei iets over een voorstelling.

Binnen no-time blijkt dat de aula ondertussen al omgebouwd is tot theater. Dat de ruimte voor de helft gevuld is met leerlingen uit 5 VWO, die zich blijkbaar dus niet in hordes maar in kleine onopvallende groepjes voortbewegen. Gelukkig, ik kan, enigszin verbaasd over wat zich zojuist afspeelde, de voorstelling in.

Niemand wist van de voorstelling af. Deze situatie is, moet ik heel eerlijk zijn, totaal geen uitzondering. Dit maak ik praktisch elke keer mee als ik op een schoolbezoek ben in het voortgezet onderwijs. Het lijkt wel alsof iedereen op zijn eigen eilandje zit en dat er tussen die eilandjes geen enkele vorm van communicatie mogelijk is. Voor ons als partners van scholen is het soms ook bijzonder ingewikkeld. Want wanneer er binnen een school al zoveel eilandjes zijn en men niet weet wie waar mee bezig is, hoe moeten wij dan daarmee omgaan? Hoe kan ik maatwerk leveren en werken vanuit de vraag wanneer men niet weet wat er wordt gedaan?

Laatst bleek uit een kleinschalig onderzoek dat veel CKV-docenten niet weten wat een impresariaat is en wat zij doen. Dat vond ik bijzonder verontrustend. Het is niet dat deze docenten mijn bedrijf niet kennen, ze kennen mijn hele dienstverlenende sector niet bij naam. Impresariaten zijn gespecialiseerd in de bemiddeling van theatervoorstellingen. Wij weten veel van de doelgroep en welk aanbod het best bij wie past. Wij zijn er om te ontlasten, ontzorgen, mee te denken en te faciliteren. Maar wanneer de mensen die we willen ontlasten niet eens van ons bestaan afweten, dan we hebben een groot probleem...

Op kleine en grote schaal zitten we op ons eigen eilandje aan ons eigen bootje te knutselen. We willen graag met elkaar samenwerken. We willen graag een mooie stoomboot maken waarmee we samen de wereldzeeën kunnen trotseren. Maar vaak lijkt mijn bootje meer een lek opblaasbootje waarmee ik mezelf net naar het volgende stukje land gepeddeld krijg. Hopelijk verstevigt dat bootje wel steeds bij elke haven van een nieuwe kennismaking. Bouwt iedereen die ik ontmoet in het veld een beetje mee aan het bootje. En hopelijk hebben we straks de boten zo uitgebouwd dat we van eiland naar eiland kunnen lopen over de boten. Zoveel boten dat het bruggen worden. In de auto terug naar huis bedenk ik me: "Geen zeevaarder maar een bruggenbouwer, dat wil ik zijn!"

"Iedereen zit op zijn eigen eilandje en tussen die eilandjes lijkt geen communicatie mogelijk"

pats! boem!

Een beeldende, fysieke, cabaretse en educatieve voorstelling over vriendschap, verliefdheid en verantwoordelijkheid. Over kleine momenten en grote keuzes die voor alle jongeren herkenbaar zijn.

Hippe Gasten speelt RUIG

Een opzwepend rockconcert waarbij de wereld van pop- en rockmuziek regelrecht wordt binnengehaald in de school.

Er is een rockband in Nederland die alle festivals en theaters heeft gezien. Met Hippe Gasten speelt met 'RUIG' nu ook voor jongeren vanaf 12 jaar om iedereen kennis te laten maken met alle stromingen in de pop- en rockmuziek. Van een mooie, gevoelige ballade tot een snoeihard metalliedje. De teksten van de zelfgeschreven liedjes zijn breekbaar, fantasierijk, humoristisch en laten iets over aan de verbeelding.

Het publiek krijgt verhalen te horen over wat de muzikanten door de jaren on tour hebben meegemaakt en horen andere leuke anekdotes uit de wereld van de rock 'n' roll. "Waarom wilde de wereldberoemde band Van Halen alleen gele M&M's en niet de bruine?"

En wil je meespelen op het podium? Dat kan! Wat is er nou leuker om een medeleerling op het podium een gitaarsolo te zien geven? Of dat de directeur een saxofoon oppakt en de sterren van de hemel speelt? In dit interactieve rockconcert kan het allemaal en nog een beetje meer!

Meer informatie: www.hippegasten.nl